

UTDANNINGSMELDING

for Universitetet i Tromsø

2004/2005

Universitetet i Tromsø

INNHold

KAPITTEL 1 INNLEDNING	1
Om utdanningsmeldinga 2004-2005	1
Arbeid med implementering av systemet og evalueringbesøk fra NOKUT	2
KAPITTEL 2 TILTAK FRA 2003-2004 OG OPPFØLGINGEN AV DISSE	3
KAPITTEL 3 STUDIEPROGRAMPORTEFØLJEN VED UITØ	5
Omfattende studieprogramportefølje	5
Studenter på enkeltemner og årsstudier	6
Aktuelle problemstillinger	6
KAPITTEL 4 PRODUKSJON AV STUDIEPOENG	8
Innledning	8
Antall avlagte studiepoeng per student	8
Fordelingen i antall avlagte studiepoeng	9
Strykprosent ved universitetene	9
Strykprosent ved fakultetene/Norges fiskerihøgskole	10
KAPITTEL 5 GJENNOMFØRING AV STUDIENE	11
Innledning	11
Undersøkelse av bachelorgradsutdanningene	11
Undersøkelse av gjennomføringsgraden for studenter tatt opp på ordinære 2-årige mastergradsprogram høsten 2003	12
Studentenes forkunnskaper og søkning til studiene	14
Søkning og opptak	15
Faktorer som kan bedre gjennomstrømmingen og hindre frafall	16
Faglig-sosialt miljø og gjensidige forpliktelser mellom student og institusjon og studentene imellom	17
KAPITTEL 6 UNDERVISNING OG VEILEDNING	19
Undervisningsformer	19
Undervisningspriser	19
Forholdstall mellom student og faglig tilsatt	20
Fleksible læringsformer og IKT	20
KAPITTEL 7 KARAKTERFORDELING OG BRUK AV KARAKTERSKALAEN	23
Karakterfordeling	23
Høg strykprosent på begynneremner	25
Forskjell på resultatene mellom programstudent og enkeltemnestudent	25
Nasjonale referansepaneler	26
Bachelor- og masterprogrammene i filosofi	27
KAPITTEL 8 SENSORORDNING	28
Nasjonal debatt om sensorordninga	28

Status ved Universitetet i Tromsø	28
KAPITTEL 9 INTERNASJONALISERING	29
Innledning	29
Avtaler med utenlandske utdanningsinstitusjoner - studentmobilitet	29
Lærermobilitet	30
Diploma Supplement Label og ECTS label	30
KAPITTEL 10 VIDEREUTDANNING	31
KAPITTEL 11 RAMMEBETINGELSER OG LÆRINGSMILJØ	32
Læringsmiljøutvalgets arbeid	32
Studenter med funksjonsnedsettelse	33
Førstesemesterstudent-undersøkelse høsten 2004	33
Resultater Stud.Mag.-undersøkelsen studieåret 2004-2005	34
Studentundersøkelse ved Studentsamskipnaden i Tromsø	34
Bibliotek tjenester	34
IT-tjenester	34
KAPITTEL 12 FORVALTNING AV UTDANNINGENE	35
Innledning	35
Utdanningsplaner	35
Status for bruk av utdanningsplanene ved Universitetet i Tromsø	36
Rutiner for godkjenning og kvalitetssikring av studieplaner og studieplanarbeid	36
Faglige ledes og beslutningsorganers ansvar	37
Tverrfakultære program - problematisk å administrere	37
Administrasjon av enkeltemnestudenter	37
Klager behandlet av universitetsstyrets klagenemnd	37
KAPITTEL 13 FORSKERUTDANNINGEN	39
Innledning	39
Nøkkeltall for studieåret 2004-2005	39
Forskerskolene	42
Rapportering for 2004-2005	42
Forvaltning av forskerutdanninga og oppsummering	46
KAPITTEL 14 STYRING OG LEDELSE AV KVALITETSARBEID	47
Riksrevisjonens undersøkelse av virksomhetsstyringen ved universitetene	47
Styring knyttet til videreutvikling av utdanningskvaliteten	47
KAPITTEL 15 OPPFØLGING, STYRINGSSIGNAL OG FRAMTIDIGE TILTAK	49
Oppsummering	49
Hovedutfordringer	49
Styringssignaler og tiltak	52

FORORD

Universitetsstyret gjorde følgende enstemmige vedtak i sak *S 10-06 Utdanningsmelding for Universitetet i Tromsø 2004-2005 (journalnummer 200406166-31)* den 16. februar 2006:

1. Universitetsstyret tar Utdanningsmelding for studieåret 2004-2005 til etterretning.
Universitetsstyret slutter seg til de anbefalte tiltak med de endringer som følger av styrets diskusjon.
2. Fakultetene/NFH bes behandle utdanningsmeldinga i fakultets-, institutt-, og programstyrer.
Studentstyret bes også om å behandle utdanningsmeldinga som egen sak..

Fakultetene/NFH bes om å utarbeide en plan for gjennomføring av aktuelle tiltak i utdanningsmeldinga og oppfølging av styringssignaler innen 1. april.

KAPITTEL 1

INNLEDNING

Universitetet i Tromsø skal være et breddeuniversitet som tilbyr forskningsbasert utdanning på høyt vitenskapelig nivå og med samfunnsmessig relevans. Et helhetlig læringsmiljø skal gi studentene et godt læringsutbytte og legge forholdene til rette for at studiene kan gjennomføres på planlagt tid.

Om utdanningsmeldinga 2004-2005

Studieåret 2004-2005 var preget av et intens arbeid med å implementere et felles rammeverk for studiekvalitetsarbeid i form av den systembeskrivelsen som ble vedtatt våren 2004. Det har i denne perioden vært viktig å fokusere på at kvalitetssikringssystemet ikke er et mål i seg selv, men at formålet med et kvalitetssikringssystem for utdanningsvirksomheten er å styrke og videreutvikle utdanningskvaliteten gjennom et systematisk, målrettet og allsidig arbeid med kvalitetssikring og kvalitetsutvikling. Systemet er kun et middel for å nå målsetningen om å utdanne kandidater med fagkompetanse på høyt nivå og som samtidig er tilpasset alle deler av samfunnets behov for kompetent arbeidskraft. Dette målet kan nås ved at universitetet har oppmerksomheten rettet mot alle ledd som har betydning for hvordan både universitetet og studentene kan lykkes med studiene. Kvalitetssikringssystemet er et hjelpemiddel i dette arbeidet.

Utdanningsmeldinga for studieåret 2004-2005 oppsummerer resultatene fra det andre året med systematisk kvalitetssikringsarbeid ved Universitetet i Tromsø (UiTø). På grunnlag av utdanningsstatistikk og resultater fra interne evalueringsprosesser gir meldinga en samlet og overordnet oversikt over de viktigste utfordringene universitetet står ovenfor når det gjelder utdanningsvirksomheten. Utdanningsmeldinga er en rapport om forrige studieårs aktiviteter, men samtidig et styringsdokument for det videre arbeidet med utdanningskvalitet ved institusjonen. Framtidige utfordringer er beskrevet og på bakgrunn av dette er det foreslått tiltak for det videre arbeidet. Flere av tiltakene innebærer kontinuerlig arbeid over flere år, mens andre har en klar tidsfrist for gjennomføring. Til forskjell fra forrige utdanningsmelding er det i år utarbeidet en grundig analyse av forskerutdanninga ved universitetet.

Oppbygginga av Utdanningsmeldinga for studieåret 2004-2005 er endret i forhold til forrige utdanningsmelding, men i hovedsak er de samme tema blitt behandlet. Det vil si at meldinga tar opp tema som faller inn under de åtte kvalitetsaspektene som UiTøs kvalitetssikringssystem består av. I utdanningsmeldinga for 2003-2004 ble det nedfelt konkrete mål og tiltak for å bedre utdanningskvaliteten. I denne meldinga gis det en statusrapport om hvordan disse målene og tiltakene er blitt fulgt opp. Utdanningsmeldinga har et sluttkapittel som oppsummerer Universitetets hovedutfordringer samt gjør rede for de styringssignaler, rettet mot utdanningsvirksomheten, som ble vedtatt i sak *S 80-05 Statsbudsjettet 2006 - fordeling av bevilgning - hovedfordelingen* i desember 2005. Noen av disse styringssignalene er overlappende med de forslag til tiltak som er nedfelt på bakgrunn av drøftingene i utdanningsmeldinga.

Alle fakultet/Norges fiskerihøgskole (NFH) har levert fakultetsrapporter. Fakultetenes rapportering viser at det er behov for å arbeide videre med både analyse-, vurderings- og rapporteringsprosessen. Noen avdelinger eksempelvis NFH, Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV-fak.) og Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet (Mat.nat.-fak.) har levert gode rapporter med interessante analyser som ender opp i interne tiltak for å bedre utdanningskvaliteten. Rapporten fra Det humanistiske fakultet (Hum.fak.) gjenspeiler liten refleksjon over de utfordringer fakultetet står overfor. Fakultetet har eksempelvis verken

drøftet gjennomføringsproblematikk, frafall, eller bekymringsfull lav studentrekruttering til studieprogrammene. Ved neste rapportering er det viktig at fakultetene løfter rapportene "et hakk opp", generaliserer enda mer og avgir rapporter som gir en god statusbeskrivelse samt peker på fakultetets hovedutfordringer og drøfter tiltak.

Arbeid med implementering av systemet og evalueringbesøk fra NOKUT

Arbeid med utdanningskvalitet studieåret 2004-2005 er foranket i universitetets interne system for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling. Som et ledd i arbeidet med å implementere kvalitetssikringssystemet og utdanningskvalitetsfremmende arbeid, gjennomførte Forum for utvikling av kvalitet i utdanninga (FUK) våren 2005 en internrevisjon ved alle fakulteter/NFH. FUK ble i disse møtene orientert om studiekvalitetsarbeidet ved den enkelte avdeling og fikk en statusrapport om implementeringen av kvalitetssikringssystemet.

Både i september 2004 og 2005 inviterte universitetsledelsen til åpent møte om kvalitetssikring av ulike sider av utdanningsvirksomheten. På disse møtene ble det også gjort rede for Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) rolle i arbeidet med den totale utdanningskvaliteten ved institusjonene. Det var godt frammøte på begge møtene og deltakerne ga god tilbakemelding på nytten av å samles på tvers av avdelingsgrenser for å drøfte utdanningskvalitetsarbeid.

I november 2004 ble universitetet orientert om at NOKUT skulle evaluere kvalitetssikringssystemet. Vår- og høstsemesteret 2005 var det kontakt mellom UiTø og NOKUT. Dokumentasjon på universitetets systematiske arbeid med studiekvalitet ble oversendt i begynnelsen av høstsemesteret 2005. Sakkyndig komité fra NOKUT var på institusjonsbesøk i perioden 24. til 28. oktober 2005. Det var ingen merknader fra sakkyndig komité til den innsendte dokumentasjonen. Endelig resultat av evalueringen vil først foreligge vårsemesteret 2006.

KAPITTEL 2

TILTAK FRA 2003-2004 OG OPPFØLGINGEN AV DISSE

I dette kapitlet gis en kort gjennomgang av tiltakene som ble skissert i Utdanningsmeldinga for 2003-2004 og en statusrapport for gjennomføring av disse/grad av måloppnåelse.

Kapittel	Tiltak	Status for tiltak
2. Studentenes forkunnskaper og rutiner for opptak	Universitetsdirektøren vil i det kommende studieåret vurdere om det er formålstjenlig å sentralisere opptaket til mastergrad for å sikre en enhetlig behandling av alle opptakssaker.	Universitetsdirektøren har foretatt en vurdering av behovet for sentralisering av opptaket til mastergradsstudiene. Konklusjonen er at dagens ordning opprettholdes. Opplæring av personell ved fakultetene skal styrkes.
3. Studentenes læringsmiljø	Universitetsdirektøren vil i god tid før neste utdanningsmelding sørge for at biblioteks- og IT-tjenestene knyttes tettere til kvalitetssikringssystemet med evalueringer og rapporter. For tjenestene som ligger inn under Studentsamskipnadens ansvarsområde vil direktøren i første omgang skaffe til veie en oversikt over Samskipnadens egne rutiner for kvalitetssikring.	Universitetsbiblioteket (UB) har utarbeidet en oversikt over kvalitetssikringsrutinene og lagt disse ut på Internett. Denne internett siden er koplet til UiTos kvalitetssikringssystem. IT-avdelinga har ikke utarbeidet kvalitetssikringsrutiner. Det er ikke skaffet til veie en oversikt over Samskipnadens egne rutiner for kvalitetssikring.
4. Studieadministrative tjenester	Universitetsdirektøren skal ta initiativ til å gjennomgå organiseringa av de internasjonale tjenestene. Målsettinga er å bedre sørvistilbudet for utreisende utvekslingsstudenter.	Gjennomgangen av organiseringen og arbeidsfordelingen mellom fakultetene og sentraladministrasjonen er ikke fullført. Det er satt av midler for å styrke dette arbeidsfeltet.
5. Undervisning og veiledning	Universitetsdirektøren skal bistå fakultetene i å utarbeide retningslinjer for fastsettelse av arbeidsomfang for emner på lavere og høyere grad.	Retningslinjer for fastsettelse av arbeidsomfang for emner på lavere og høyere grad er ikke blitt utarbeidet. Behovet for nasjonal koordinering av dette arbeidet er tatt opp med universitets- og høyskolerådets utdanningsutvalg. Utvalget sender henvendelsen til de nasjonale fakultetsmøtene.
	Universitetsdirektøren skal bistå fakultetene i å utvikle en felles mal for utforming av spørsmål til bruk i student- og lærerevalueringer. Som ledd i dette arbeidet vil UiTø gå til anskaffelse av det elektroniske spørreverktøyet "QuestBack".	På universitetets nettsider om kvalitetssikringsarbeid er evaluering, evalueringsmetoder og maler beskrevet. Disse nettsidene brukes mye i forbindelse med gjennomføring av evalueringer. Bruk av det elektroniske spørreverktøyet "QuestBack" er også godt beskrevet på denne siden.
	Universitetsdirektøren skal utarbeide retningslinjer for registrering og behandling av avviksmeldinger. For å sikre en mer effektiv saksgang blir Studentenes informasjons- og veiledningskontor (SIV) organisert som veiledende instans for studenter i alle typer klagesaker.	Studentenes informasjons- og veiledningstjeneste (SIV) opprettet i mai 2005 et eget avviks- og tilbakemeldingsskjema for studenter som vil klage på administrasjon, læringsmiljøet eller infrastrukturen ved universitetet. Det er også utarbeidet retningslinjer for registrering og behandling av tilbakemeldingene.
	Fakulteter som i liten grad har tatt i bruk fleksible læringsformer bes om å sette i verk systematiske IKT-prosjekter.	Se kapittel 6 om Fleksible læringsformer og IKT.
6. Studentenes faglige prestasjoner	Det oppfordres til planmessig bruk av ordinær ekstern sensor, spesielt på emner der det ser ut til å være avvikende karakterfordeling.	Kvalitetssikringsrapportene for studieåret 2004-2005 viser at bruk av ekstern sensor i tradisjonell forstand fortsatt er dominerende, både ved høyere og lavere grads eksamener.

7. Studieprogram og studieplaner	Prosjektgruppa som skal gjennomgå styrings-, organisasjons- og ledelsesstrukturen ved UiTø bes om å vurdere tiltak som kan stimulere til tverrfaglighet og samarbeid på tvers av institutt- og fakultetsgrensene.	Drøfting av tiltak som kan stimulere til tverrfaglighet og samarbeid på tvers av institutt- og fakultetsgrensene ble ikke gjennomført av prosjektgruppen som skulle gjennomgå styrings-, organisasjons- og ledelsesstrukturen ved UiTø.
	Alle studieprogram skal ha minst tre fagspesifikke utvekslingsavtaler som tilbud til egne programstudenter og innreisende utvekslingsstudenter. For utreisende studenter skal avtalene knyttes til konkrete emner som tilbys ved det utenlandske lærestedet.	Målsettingen om minst tre fagspesifikke utvekslingsavtaler per program er ikke oppnådd.
	Universitetsdirektøren skal sammen med fakultetene/NFH starte opp interne opplæringskurs i studieplanarbeid. Fakultetene/NFH anmodes om å foreta grundig gjennomgang av studieplaner som legges frem for godkjenning, slik at de formelle kravene tilfredsstilles og studieplanene holder et godt faglig nivå.	Sentraladministrasjonen har gjennomført studieplankurs med utgangspunkt i gjeldende krav og retningslinjer. Til sammen har om lag 70 ansatte deltatt på kurs, deriblant studielederne ved alle fakultet i tillegg til studiekonsulenter og annet personell som arbeider innen dette feltet. Tilbakemeldingen på relevansen av dette kurset har vært god. Det er fortsatt en vei å gå med hensyn til kvalitetssikring av studieplaner og studieplanarbeid, og fokus på dette arbeidsfeltet må opprettholdes. Faglig ledelse må engasjere seg i faglig kvalitetssikring.
8. Ressursbruk i studieprogrammene	Fakultetene skal gjennomgå studieprogramporteføljen. Antall program, studieretninger og emner skal avstemmes i forhold til fakultetets ressurser og personell. Programporteføljen, inkludert årsstudier og tilbud av enkeltemner, skal ikke øke i samlet omfang, unntatt eksternt finansiert videreutdanning.	For studieåret 2006-2007 har fakultetene samlet meldt inn ønske om oppretting av to nye bachelorprogram, to nye mastergradsprogram og 12 nye årsstudier. Studieprogramporteføljen er m.a.o. blitt større.
9. Studietilbudenes samfunnsrelevans	Norges fiskerihøgskole og Det juridiske fakultet bevilges 200 000 kroner hver til å gjennomføre undersøkelser av arbeidsmarkedets vurdering av kompetansen uteksaminerte kandidater fra fiskerikandidatstudiet og studiet i rettsvitenskap.	Disse to undersøkelsene ble ikke fullført i løpet av 2005. NFH forventer endelig avslutning av kandidatundersøkelsen i løpet av februar 2006. Det juridiske fakultet har som målsetting å slutføre sin kandidatundersøkelse i løpet av våren 2006.
	Målsettinger for videreutdanningsvirksomheten gjennomgås på nytt i arbeidet med ny utdanningsstrategi (se nedenfor). Nye målsettinger grunngis i ei oppdatert vurdering av markedets etterspørsel og UiTøs egen kompetanse.	Universitetet hadde som strategisk mål å øke antall videreutdanningsstudenter til 2500 innen utgangen av 2005. Det var allerede i fjorårets utdanningsmelding klart at dette var et urealistisk høyt tall. Ett av tiltakene i fjor var å revidere måltallet. Dette er ennå ikke gjort. Den strategiske planen for videreutdanningsvirksomheten utgår i 2005. Denne delen av virksomheten vil nå bli innarbeidet i en strategisk plan for UiTø.
11. Styring og ledelse av kvalitetsarbeidet	Ny samlet utdanningsstrategi for Universitetet i Tromsø skal utarbeides innen høsten 2005.	I løpet av 2005 ble det klart at det skulle settes i gang et arbeid med å utforme en ny overordnet strategi for UiTø. Dette arbeidet er nå igangsatt.

KAPITTEL 3

STUDIEPROGRAMPORTEFØLJEN VED UiTØ

Universitetets samlede portefølje av studieprogram skal bidra til å opprettholde UiTøs status som et breddeuniversitet med særskilte satsingsområder knyttet til studier av nordområdene, fiskeriene, samisk språk og kultur, flerkulturelle- og flerspråklige forhold samt biomedisin.

Universitetet skal ha gode rutiner for opprettelse, godkjenning og fortløpende evaluering av studieplaner- og program.

Omfattende studieprogramportefølje

I Utdanningsmeldinga for studieåret 2003-2004 ble det vist til at Universitetet i Tromsø har en meget stor studieprogramportefølje sett i forhold til størrelsen på universitet og antallet studenter. Departementet påpekte det samme i sitt etatsstyringsmøte i mai 2005. Dette innebærer at mange studieprogram har få studenter og har vansker med rekrutteringen. For en liten utdanningsinstitusjon er denne situasjonen ressurskrevende. Opprettelsen av nye studier gir dessuten store merkostnader all den stund det ikke finner sted en tilsvarende reduksjon i andre deler av programporteføljen. Det er også et paradoks at dimensjoneringen av studieprogrammene viser at det er stor ledig kapasitet på mange studier, samtidig som ressursituasjonen i form av penger rapporteres som anstrengt, og at det bes om ressurser når nye studietilbud skal settes i gang. Det framheves også at forskningstiden er under press. Det ble derfor i Utdanningsmeldinga for 2003-2004 pekt på at det er nødvendig med en vurdering av omfanget på fakultetenes programportefølje, samt en kritisk holdning til opprettelse av nye studier som ikke er eksternt finansierte.

Tabellen nedenfor viser utviklingen av antall aktive studieprogrammer for høst 2003 og 2004, fordelt på fakultet/avdeling*:

Fakultet/avdeling	2003	2004
UiTø	4	4
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	57	62
Det humanistiske fakultet	28	34
Det juridiske fakultet	4	3
Det medisinske fakultet	16	17
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	35	37
Norges fiskerihøgskole	20	22
Program for læring og praktisk pedagogikk (PLP)	8	5
U-Vett (Videreutdanning)	6	1
Totalt antall studieprogram	178	185

*Antall aktive studieprogrammer er definert som studium med et omfang på mer enn 60 studiepoeng, hovedfag er medregnet. Dette innebærer at årsheter i denne sammenheng defineres som studieprogram. PhD-programmer er ikke medregnet (DBH).

Det framgår av tabellen at UiTø i 2004 hadde 185 aktive studieprogram.

Studenter på enkeltemner og årsstudier

Tabellen under gir en oversikt over antall enkeltemnestudenter, det vil si studenter som ikke var knyttet til et spesifikt studieprogram de to siste studieårene.

Antall studenter med studierett kun på enkeltemner*:

	Høst 2003	Vår 2004	Høst 2004	Vår 2005
Studenter på enkeltemner	647	857	509	605

*Utvexlings- og gjestestudenter inngår også i tallene.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over det totale antall emner ved UiTø i 2004 og hvor mange av disse som det var mulig å søke opptak til som enkeltemner:

	Emner lavere grad	Emner høyere grad
Totalt antall	638	796
Tilgjengelig for opptak som enkeltemner	440	141

Det er hovedsakelig emner tilhørende de adgangsregulerte studiene i rettsvitenskap, medisin, odontologi, farmasi og profesjonsstudiet i psykologi som ikke er tilgjengelig for studenter uten opptak til studieprogram. I tillegg ser vi at en del emner på masternivå også tilbys som enkeltemner. De samme emnene gis med andre ord til studenter på bachelorprogram, på årsstudier og til enkeltemnestudenter.

Aktuelle problemstillinger

Universitetet i Tromsø skal ivareta nasjonale behov for bredde i utdanningstilbudene, samt ta hensyn til behovene for små undervisningsfag og fagområder som i perioder har problemer med rekrutteringen. Universitetet må derfor regne med å ha studieprogram med ledige studieplasser, uten at dette resulterer i en diskusjon om nedlegging. Dette gjelder kanskje spesielt for studieprogram innen realfag og humanistiske fag. Forskningsaktiviteten og forskningsområdene er mange, og det er forståelig at fagmiljøene ønsker å synliggjøre dette gjennom spesifikke studietilbud. Imidlertid er det viktig å være klar over at denne ambisjonen også har utilsiktede konsekvenser for et lite universitet som Universitetet i Tromsø. NFH rapporterer eksempelvis at det ved innføringen av kvalitetsreformen ble etablert et stort antall spesialiseringsretninger innenfor biologi (5) og fiskerifag (8). Flere av disse retningene har ikke studenter og en sammenslåing av studieretninger kan være hensiktsmessig. Et stort antall spesialiseringsretninger medfører også en unødvendig administrativ kostnad.

Intern konkurranse mellom studieprogram er også en problemstilling som bør vies oppmerksomhet, noe Mat.nat.-fakultetet berører i sin rapport. Fakultetet mener at en årsak til det lave studenttallet ved flere av de toårige mastergradsprogrammene er at mange av de potensielle studentene allerede befinner seg på de tilsvarende teknologimasterne. Institutt for fysikk rekrutterer for eksempel flere studenter til disse studiene enn til sitt bachelorgradsstudium. Disse problemstillingene vil bli drøftet grundig i neste kapittel.

Mengden av eksamener er blitt stor. Før reformen hadde et grunnfag (årsstudium) vanligvis en til to eksamener. Etter reformen er et grunnfag blitt delt opp i seks emner á 10 studiepoeng og hvert emne har egen eksamensordning. Mengden av eksamener er derfor blitt mangedoblet. I og med at et emne er en

avsluttet enhet der studentens innsats skal vurderes med en karakter framtvinges overdimensjonerte vurderingsordninger som tar ressurser fra undervisningen.

Som en kommentar til debatten om eksterne sensorer og sensorordninger er det grunn til å reflektere over det faktum at studentene, som følge av den omfattende moduleringen, blir vurdert av langt flere sensorer i dag enn tidligere. Siden mengden av eksamener har ført til at langt flere personer er involvert i bedømmelsen av en student, blir risikoen for skjev vurdering jevnet ut.

Reformen framtvang en sterk modulisering og det ble anbefalt å opprette 10 studiepoengsemner. Vi bør likevel gjøre en kritisk vurdering av hvorvidt den sterke moduleringen er like nødvendig i alle tilfeller. Det er også mulig å vurdere om flere emner kan prøves gjennom en felles eksamen. Større bruk av bestått/ikke-bestått kan være en måte å minske ressursbruken på.

Det er helt nødvendig å være kritisk til viljen til å opprette nye studietilbud, både emner, årsstudier, studieretninger og program, uten samtidig å vurdere en reduksjon i det samlede studietilbudet. Alle enheter har derfor de siste år blitt bedt, både gjennom styringssignaler i budsjettbehandlingen og i forrige års utdanningsmelding, om å vurdere sine programporteføljer nøye med tanke på hvor det er muligheter for økt studentrekruttering, og hva som eventuelt bør legges ned eller slås sammen. I denne sammenhengen skal også antall studieretninger vurderes.

Til tross for analysene i fjorårets Utdanningsmelding og universitetsstyrets styringssignal for 2005 har fakultetene for studieåret 2006-2007 samlet meldt inn ønske om oppretting av to nye bachelorprogram, to nye mastergradsprogram og 12 nye årsstudier. Studieåret 2004-2005 ble det videre opprettet årsstudier innen en rekke fag. Årsstudiene er ikke "selvstendige" studietilbud, men en måte å synliggjøre at det er mulig å ta kun ett års studier av emner som ellers inngår i program. Likevel bidrar dette til "ustrukturerte" studieforhold og sannsynligvis også til økt intern konkurranse. Samtidig kan det innvendes at UiTø får markedsført at det er mulig å studere enkelte fag over ett år, og dermed bidrar årsstudiene kanskje til økt rekruttering.

KAPITTEL 4

PRODUKSJON AV STUDIEPOENG

Innledning

Ved UiTø har avlagte studiepoeng pr student gått ned fra 40,2 i 2003 til 38,4 i 2004. Strykprosenten har gått ned fra 10,3 % i 2003 til 10,0 % i 2004. Nedenfor vil vi gjøre nærmere rede for studiepoengproduksjonen og strykprosenten ved UiTø, samt foreta en sammenlikning med de andre breddeuniversitetene.

Antall avlagte studiepoeng per student

Avlagte studiepoeng per student er et grovt mål på om studentene gjennomfører studiene sine på normert tid. Studiepoeng per student er den totale studiepoengproduksjonen for hele året delt på antall studenter registrert i høstsemesteret.

Tabellen viser utviklingen i antall avlagte studiepoeng per student i perioden 2002 til 2004 for de fire breddeuniversitetene:

År	2002	2003	2004
Antall avlagte studiepoeng pr. student. UiTø	36,2	40,2	38,4
Antall avlagte studiepoeng pr. student. UiB	34,9	36,2	38,1
Antall avlagte studiepoeng pr. student. UiO	29,6	34,9	34,7
Antall avlagte studiepoeng pr. student. NTNU	39,8	39,4	39,3

Tallene i tabellen viser at det er et stykke igjen for breddeuniversitetene når kvalitetsreformens målsettinger om at flest mulig av studentene skal gjennomføre studiene på normert tid. Til orientering har 47 av de 63 institusjonene som er registrert i DBH en studiepoengproduksjon per student på over 40 studiepoeng. Det vil si at de aller fleste høyskolene har en studiepoengproduksjon per student som er høyere enn Universitetet i Tromsø.

Utvikling i antall avlagte studiepoeng pr. student i perioden 2002-2004 for fakultetene/Norges fiskerihøgskole:

Fakultet	2002	2003	2004
Det humanistiske fakultet	31,08	41,41	38,35
Det juridiske fakultet	39,59	41,90	42,09
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	33,62	42,14	36,57
Det medisinske fakultet	53,40	57,60	52,13
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	24,78	39,87	41,86
Norges fiskerihøgskole	35,84	44,35	43,87

Tabellen viser studiepoeng per student fordelt på fakultet. Tallene i denne tabellen viser kun studenter som er tatt opp på program. Enkeltemnestudenter inngår ikke i disse tallene. Høsten 2004 hadde Universitetet i Tromsø 624 enkeltemnestudenter. Foreløpige beregninger viser at enkeltemnestudenter avlegger i underkant av 30 studiepoeng per år.

SV-fakultetet har hatt en økning i antall studiepoeng per student. Fra høsten 2002 til høsten 2003 hadde SV-fakultetet en nedgang i studenttallet. Alt tyder på at frafallet av studenter ikke har påvirket antall avlagte studiepoeng, og at de studentene som falt fra i stor grad ikke var reelle studenter. Det faktum at antall studiepoeng per student har gått ned fra 2003 til 2004 både ved Universitetet i Tromsø som helhet og ved fire av våre fakultet gir grunn til bekymring. Universitetet i Tromsø må ha som mål å stabilisere studiepoeng per student på et høgre nivå.

Fordelingen i antall avlagte studiepoeng

I 2004-05 var det 4309 studenter som studerte begge semestrene. Dette er en økning på 200 studenter fra studieåret 2003-04. I tabellen nedenfor er studenter som har vært registrert begge semestrene i 2003-04 og 2004-05 fordelt etter hvor mange studiepoeng studentene har avlagt i løpet av studieåret.

Studieår	0 stp	1 til 14 stp	15 til 29 stp	30 til 44 stp	45 til 59 stp	60 eller mer
2003-04	355	296	449	743	495	1761
2004-05	302	365	458	836	520	1828

Det er positivt at det er en nedgang i antall studenter som tar 0 studiepoeng i løpet av studieåret og samtidig at det er en økning i antall studenter som tar 60 studiepoeng eller mer. I kapittel 12 om forvaltning av utdanningene viser vi til at Universitetet i Tromsø ikke har god nok oversikt over hvor mange studenter som ønsker å studere deltid, men vi kan likevel slå fast at antall studenter som tar 60 studiepoeng eller mer er for lavt sett i forhold til det antall studenter som har som mål å studere på full tid.

Strykprosent ved universitetene

Tabellen under viser strykprosenten ved de fire breddeuniversitetene. Kandidater som trekker seg før eller under eksamen, er syk, eller ikke møter opp, er ikke tatt med i denne oversikten.

	2001	2002	2003	2004
Universitetet i Oslo	12,9	12,2	8,8	7,5
Universitetet i Bergen	10,7	10,0	9,1	7,8
Universitetet i Tromsø	12,0	11,8	10,3	10,0
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet	12,2	11,5	11,7	10,0
Snitt	12,1	11,4	10,1	8,6

Vi ser at strykprosenten blant kandidater som møter til eksamen har gått ned ved alle institusjonene etter at kvalitetsreformen ble innført. Universitetet i Tromsø har en høyere strykprosent enn UiO og UiB, og ligger på samme nivå som NTNU.

Strykprosent ved fakultetene/Norges fiskerihøgskole

Avdeling/Fakultet	2001	2002	2003	2004
	Totalt	Totalt	Totalt	Totalt
Det samfunnsvitenskapelige fakultet	9,0	8,7	7,9	8,5
Det humanistiske fakultet	10,3	7,1	8,1	8,6
Det juridiske fakultet	24,5	21,4	15,1	11,7
Det medisinske fakultet	8,8	7,5	12,1	13,3
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	17,1	16,8	15,1	15,5
Norges fiskerihøgskole	9,7	10,3	8,2	8,9

Det er store forskjeller i strykprosenten mellom fakultetene/NFH, men alle fakultetene/NFH har en strykprosent som ligger over gjennomsnittlig strykprosent ved UiO og UiB.

Ved Universitetet i Tromsø er ekstern sensor den dominerende sensorordningen. Det hadde vært interessant å undersøke om, og eventuelt hvordan, graden av ekstern sensor kontra intern sensor påvirket strykprosenten. En slik gjennomgang kan vi ikke foreta, fordi det krever innsyn i de andre universitetenes sensorordninger.

KAPITTEL 5

GJENNOMFØRING AV STUDIENE

Innledning

Kvalitetsreformen la opp til studieprogrammer med strukturerte og planlagte studieløp som også skulle ha faglig fordypning. En fast struktur på studiet skulle fremme effektive læringsløp samt legge til rette for et helhetlig læringsmiljø som støttet opp om studentenes læring. Undervisningsformer med større vekt på kommunikasjon mellom lærer og student i læringsprosessen var idealet. Dette samt høy faglig kvalitet skulle gi bedre læringsutbytte, mindre stryk eller annen frafall underveis i studiet og dermed føre til en større gjennomføringsgrad. Bedre utnytting av studietermine skulle også medvirke til dette.

Kvalitetsreformen ble iverksatt høsten 2003. Studenter som begynte på treårige bachelorprogram skal som følge av dette avslutte sine studier våren 2006. Studieåret 2004-2005 var de inne i sitt andre studieår. Videre skulle studenter som begynte på mastergradsprogram høsten 2003 være ferdig uteksaminerte kandidater våren 2005 dersom studiet ble fullført på normert studietid. På bakgrunn av dette har Forsknings- og studieavdelinga gjennomført en undersøkelse av disse to gruppene.

I dette kapittelet vil ulike problemstillinger vedrørende gjennomføring av studiene bli drøftet nøye. Gjennomføring av studiene på normert eller planlagt tid og mindre frafall underveis er viktig både for den enkelte student og for å sikret tilgangen på kvalifisert arbeidskraft. Frafallsproblematikk, en analyse av årsaken til frafall og studiepoengproduksjon, er viktige faktorer i denne sammenhengen.

Undersøkelse av bachelorgradsutdanningene

Høsten 2003 ble det første kullet på bachelorgradsprogrammene tatt opp ved Universitetet i Tromsø. 628 studenter ble tatt opp på bachelorgradsprogrammer denne høsten. Studentene fikk en utdanningsplan fra samme tidspunkt. Undersøkelsen omhandler frafall og studiepoengproduksjonen for dette kullet.

Frafall av studenter underveis i studiet (tabell 1)

Frafall er i denne sammenhengen definert som "ikke registrert som student ved Universitetet i Tromsø". Det vil si at en student som har byttet studium internt ved universitetet ikke kommer i denne kategorien. Kolonne 2 i tabellen viser antall studenter som var registrert det bestemte semesteret. I kolonne 3 har vi trukket fra antall studenter som i tillegg til å studere til bachelorgrad har en studierett på et profesjonsstudium eller på et mastergradsstudium. Siste kolonne viser derfor frafallet i prosent beregnet av tallene i kolonne 2.

Semester	Registrert som student	Bachelorgradsstudium som hovedstudium	Prosent frafall
Høst 03	628	608	0%
Vår 04	536	521	15%
Høst 04	432	364	31%

Midtveisundersøkelsen viser at 196 studenter av de 628 som begynte på bachelorgradsstudiene ikke var registrert som student ved dette studiet etter tre semester. Den samlede frafallsprosenten er på 31 %. Det vil si at ca. 15 % av det opprinnelige kullet faller fra hvert semester. 19 studenter var ikke registrert i ett eller to semester. Det vil si at kun 413 av 628 studenter har studert alle tre semestrene. Data fra denne

undersøkelsen avdekket mangelfull oppfølging av studentene i det administrative studentsystemet. Dette er årsaken til at vi ikke vet hvor mange av de 196 studentene, som ikke var registrert det tredje studiesemesteret, som har sluttet eller har permisjon eventuelt har et planlagt opphold fra studiene. Vi viser her til kapittel 12 om forvaltning av utdanningene.

Frafallsprosenten varierer noe mellom fakultetene

Tabellen nedenfor viser at frafallsprosenten varierer mellom fakultetene. Hum.fak. og SV-fak. kommer dårligst ut. Med.fak. og Jur.fak. er ikke administrativt ansvarlig for bachelorstudier og er dermed ikke med i tabellen.

Fakultet	Registrert H-03	Registrert H-04	Prosent frafall
Hum.fak.	89	59	34%
Mat.-nat.fak.	77	54	30%
NFH	84	67	20%
SV-fak.	378	252	33%

Studiepoengproduksjonen

De 413 studentene som fortsatt var registrert på studieprogrammet sitt etter tre semester avla i snitt 64 studiepoeng i løpet av tre semester. I forhold til normert studietid skulle de ha avlagt 90 studiepoeng. I følge utdanningsplanene hadde de samme studentene planlagt å ta 78 studiepoeng. Tabellen viser gjennomføringsgraden ved de ulike fakultetene.

Fakultet	Gjennomsnitt av antall planlagte studiepoeng	Gjennomsnitt av antall avlagte studiepoeng	Progresjon avlagt i forhold til utdanningsplanen	Progresjon avlagt i forhold til normert tid (90 stp)
Hum.fak.	84,9	69,8	82%	78%
Mat.-nat.fak.	77,1	60,0	78%	67%
NFH	88,5	69,5	79%	77%
SV-fak.	73,7	62,3	85%	69%

Undersøkelse av gjennomføringsgraden for studenter tatt opp på ordinære 2-årige mastergradsprogram høsten 2003

Tallmaterialet nedenfor viser gjennomføringsgraden for studenter tatt opp til de nye mastergradsprogrammene i 2003. Undersøkelsen omfatter alle 434 studentene som fikk opptak til og begynte på ordinære 2-årige mastergradsstudier og som møtte til studiet. Undersøkelsen omfatter 2-årsperioden fra høst 2003 til og med vår 2005. Data fra denne undersøkelsen avdekket mangelfull oppfølging av studentene i det administrative studentsystemet. Vi viser også her til kapittel 12.

24 studenter er registrert som sluttet. Av de 410 gjenværende studentene har 22 hatt permisjon i perioden, mens seks har endret studierett. Det vil si at 382 studenter ideelt sett skulle ha avsluttet mastergradsstudiet våren 2005 dersom de hadde fullført på normert tid.

Tabellen nedenfor viser gjennomføringsgrad fordelt på fakultet:

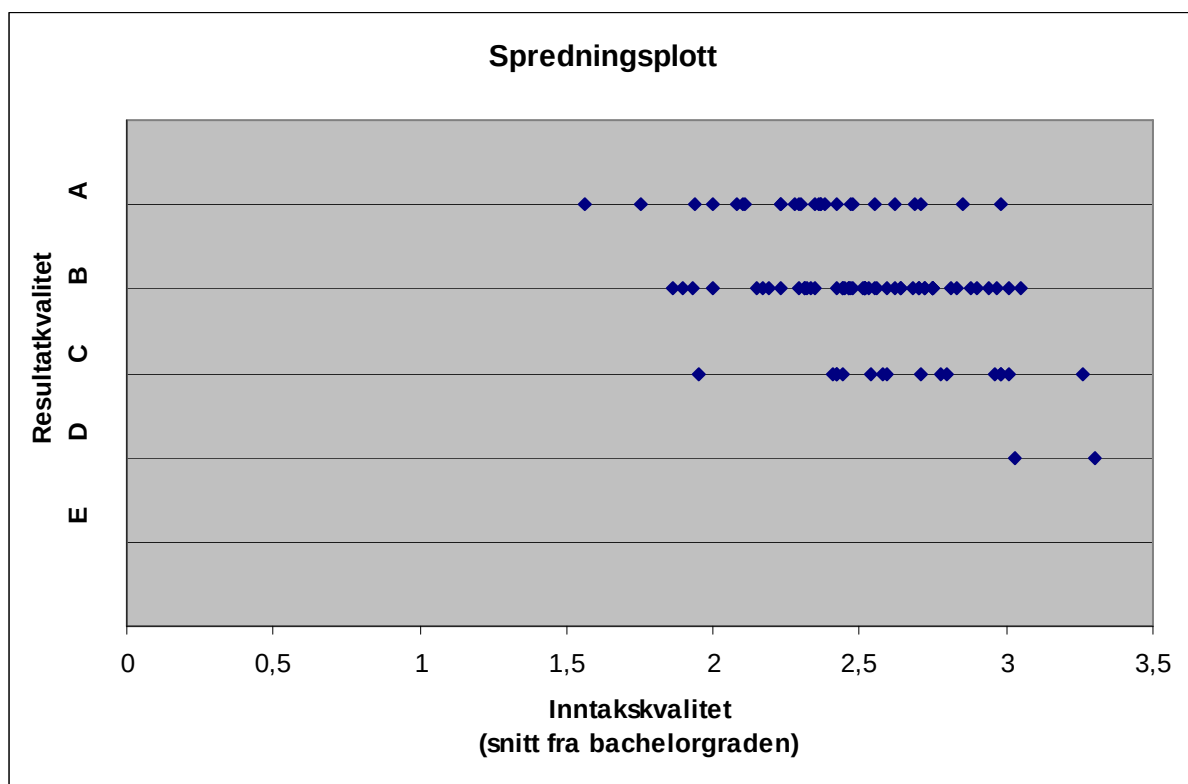
Fakultet	Antall totalt	Ikke fullført	Fullført	% fullført
Hum.fak.	48	36	12	25,0 %
Mat.-nat.fak.	33	5	28	84,8 %
Med.fak.	21	15	6	28,6 %
NFH	131	44	87	66,4 %
SV-fak.	149	109	40	26,8 %
Totalt	382	209	173	45,3 %

Det er store forskjeller mellom fakultetene når det gjelder graden av gjennomføring av studiet på normert tid. Mat.nat.-fak. har meget tilfredsstillende tall. NFH ligger også relativt godt an. Tallene for Hum.fak. og SV-fak. er svært lite tilfredsstillende. Selv om vi tar høyde for at Hum.fak. og SV-fak. har noen flere studenter som studerer deltid, så er gjennomføringsgraden på disse fakultetene i forhold til normert studietid urovekkende lav. Gjennomføringsgraden varierer også mellom programmene. Ved NFH utmerker det engelskspråklige mastergradsprogrammet International Fisheries Management seg ved at 28 av 32 studenter har fullført.

Karakterfordelingen for karakteren på mastergradsoppgaven for de som har fullført

Vi har regnet ut gjennomsnittskarakter for alle mastergradsstudentene som ble tatt opp høsten 2003 og som har bachelorgrad/opptaksgrunnlaget (cand.mag.) fra UiTø (190 studenter). Gjennomsnittskarakteren er beregnet ut fra alle eksamener studenten har avlagt ved UiTø. Gjennomsnittet for alle 190 var 2,55. (Denne gruppen ble tatt opp til mastergradsstudiet på grunnlag av det gamle tallkaraktersystemet.) For studenter som har fullført mastergradsstudiet var gjennomsnittskarakter 2,51. For studenter som ikke har fullført studiet er gjennomsnittet 2,59.

Et spredningsplott viser en sammenheng mellom gjennomsnittskarakter fra bachelorgraden (lavere grad) og karakteren fra mastergradsoppgaven (96 personer i plottet):

Konklusjonen er at studenter som har gode karakterer fra lavere grad også oppnår de beste karakterer ved fullført mastergrad.

Denne undersøkelsen viser at gjennomføringsgraden og studiepoengproduksjonen ikke er tilfredsstillende og frafallet fra studieprogrammene er for stort. Undersøkelsen bekrefter rapportene fra fakultetene.

Studentenes forkunnskaper og søkning til studiene

Rekruttering

Det er stor sannsynlighet for at studentenes forkunnskaper og faglige forutsetninger/nivå forut for oppstart på et universitetsstudium har betydning for evnen til å gjennomføre et studium og betydning for endelig resultat/karakternivå. Inntakskvalitet er imidlertid mer enn høye poenggrenser for opptak og det nytter lite å rekruttere de faglig beste studentene dersom ikke de andre rammefaktorene er til stede. Læringsmiljøet forstått både som faglig-sosialt miljø og ytre rammebetingelser er også sentrale faktorer som klart har innvirkning på studentens forutsetninger for å lykkes med et studium. UiO antas å rekruttere faglig sterke studenter i og med at de fleste studieprogrammene ved dette universitetet er adgangsregulerte og de studenter som tas opp har høye poenggrenser for opptak. Likevel ser ikke dette ut til å føre til god gjennomstrømming med lite frafall og stor studiepoengproduksjon for UiOs del. UiO har på dette feltet de samme utfordringer som de andre tre breddeuniversitetene.

Et første steg i arbeidet for å oppnå målet om god gjennomføringsgrad er å rekruttere motiverte studenter med de rette forkunnskapene til studieprogrammene. Rekruttering av de riktige studentene vil ha innvirkning på frafall-/gjennomføringsproblematikken og uteksaminering av gode kandidater. Motiverte studenter vil forhåpentligvis bidra til gode læringsprosesser og gjennomføringsgraden vil dermed bli høyere. Dette betyr at tydeliggjøring av det enkelte programs kompetansemål/læringsutbytte vil være et virkemiddel for å sikre seg at de riktige studentene rekrutteres til det studieprogrammet som er riktig for dem. Dette innebærer at fakultetene må arbeide ytterligere med studieprograminformasjonen.

Rekrutteringsarbeid og tiltak forbindes oftest med rekruttering til grunnutdanninger. Det er imidlertid også viktig å ha stor bevissthet om rekruttering av de motiverte og faglig sterke studenter til mastergradsprogrammene. SV-fak. og Hum.fak. har store problemer med gjennomføringen på mastergradsprogrammene. Dette forklares ofte med at en stor andel av denne studentgruppen i realiteten er deltidsstudenter. For senere år kan vi ikke "anta" hvordan årsakssammenhengen er. Gjennom oppdaterte utdanningsplaner skal fakultetene kunne vite hvem som er deltidsstudenter og hvem som studerer på heltid. Sporadisk tilstedeværelse er svært negativt i forhold til fagmiljøenes faglig-sosiale arbeid. Dette betyr at studenter som uteblir fra undervisningen på grunn av eksempelvis full jobb ved siden av studiene, må henvises disse til fakultetets EVU-tilbud der studieopplegget er tilpasset studenter som ikke har mulighet for å delta fullt ut.

Inntakskvaliteten på utvalgte studieprogram

Et mye brukt mål for inntakskvaliteten på studieprogram som tar opp søkere med bakgrunn fra videregående skole, har vært poengsummen til den laveste rangerte søkeren som ble tatt opp til studiet. Dette målet gir liten informasjon om inntakskvaliteten på studieprogram hvor alle kvalifiserte søkere får tilbud, og i diskusjonen omkring inntakskvalitet er det ofte underforstått at åpne studier med nødvendighet må medføre svært lav inntakskvalitet.

Samordna opptak har utarbeidet et bedre mål for den faktiske kvaliteten på inntaket ved de ulike studiene som tar opp studenter gjennom det samordna opptaket. Medianen i opptaket er poengsummen til den midterste søkeren som fikk tilbud om studieplass, når alle søkere er rangert etter sin poengsum. Dersom et studieprogram tar opp 11 studenter så er median i dette tilfelle poengsummen til student nummer 6.

I tabellen nedenfor har vi sammenlignet mellom læresteder medianen for noen utvalgte studieprogram. Tallene er hentet fra det samordna opptaket høsten 2004.

Studium	UiB	NTNU	UiO	UiTø
Biologi, bachelor	52,0	51,8	55,9	49,5
Historie, bachelor	46,3	44,8	54,6	47,2
Informatikk, bachelor	45,5	43,2	45,0	50,2
Matematikk og statistikk, bachelor	55,8	49,1	56,5	52,3
Sosialantropologi, bachelor	49,6	45,3	52,3	47,0
Sosiologi, bachelor	51,3	42,6	54,8	47,2
Statsvitenskap, bachelor	-	48,0	56,4	48,5
Samfunnsøkonomi, bachelor	55,3	46,5	56,0	50,0
Fiskerifag, bachelor	-	-	-	44,3
Språk og litteratur, bachelor	-	-	-	54,0
Språk, bachelor	56,8	-	-	45,8
Litteratur, bachelor	49,3	52,7	55,6	59,3
Engelsk, bachelor	-	46,5	52,1	-
Nordisk, bachelor	-	55,3	63,1	-
Farmasi	64,6	-	63,0	58,3
Rettsvitenskap	54,7	-	60,5	58,9
Odontologi	66,4	-	66,8	66,5
Medisin	69,2	70,1	70,0	68,6

Ved de tradisjonelt åpne studiene i matematisk-naturvitenskapelige, historisk-filosofiske og samfunnsvitenskapelige studietilbudene ligger medianen ved Universitetet i Tromsø omtrent på samme nivå som medianen som ved de andre lærestedene. 13 medianer er over mens 10 medianer er under. Medianene for studietilbudene i språk- og litteratur er vanskelig å sammenligne på tvers av institusjonene. Her har institusjonene valgt forskjellig måter å organisere studietilbudene på, men også for disse studiene er tallet for Universitetet i Tromsø omtrent samme som tilsvarende studier ved de andre lærestedene. Ved profesjonsstudiene med sterk adgangsregulering er situasjonen annerledes. Her tyder tallene på at våre profesjonsstudier ikke hevder seg i konkurransen om studentene med beste karakterer fra videregående skole. Sammenlikningen av medianene i tabellen over tar utgangspunkt i ordinær kvote. Ved profesjonsstudiene har universitetet også regionale og kvoter for samiske søkere. Disse er ikke tatt med ved utregning av tallet for UiTø.

Søkning og opptak

Universitetet i Tromsø har de siste årene klart seg bra i konkurransen om studentene med de andre utdanningsinstitusjonene. Det totale søkertallet er nesten uforandret fra studieåret 2003-2004 til studieåret 2004-2005, og ligger nå på 17684 søkere. I tillegg kommer søkere til studier med ekstern finansiering. Høsten 2004 opplevde Universitetet i Tromsø en økning i søkertallet og en tilsvarende nedgang i søkertallet for våren 2005. Opptakstillene viser en nedgang fra studieåret 2003-2004 til 2004-2005. Dette skyldes det uvanlig store opptaket som ble gjort høsten 2003 da den nye studiestrukturen ble innført. Antall registrerte studenter steg med 5% fra høsten 2003 til høsten 2004. Antall produserte studiepoeng var nesten uforandret fra studieåret 2003-2004 til 2004-2005 da det ble avlagt 3750,2 årsheter.

Nedgang i søkertallene til realfaglige studier

Mat.nat.-fak. er bekymret for rekrutteringen til mange av studieprogrammene. Opptakstallene for høsten 2005 viser at det har vært en nedgang i antall nye studenter sammenlignet med høsten 2004, men sammenlignet med 2003 ligger tallene på omtrent samme nivå. Fra 2004 til 2005 er det spesielt bachelorgradsprogrammene i biologi, geologi og informatikk som har hatt en nedgang i antall studenter. Det samme gjelder arktisk naturbruk og landbruk. Fakultetet har imidlertid håp om at færre av studentene som nå starter, skal stryke på begynneremnene siden særkravene for opptak er innført. Mindre frafall i løpet av de første studieårene betyr at den totale studiepoengproduksjonen vil holde seg stabil. Fakultetet er også bekymret for det lave studenttallet på samtlige toårige mastergradsprogram. Dårlig rekruttering til de toårige mastergradsprogrammene gjenspeiler situasjonen på bachelornivå der man også har relativt lave studenttall på mange program. En annen årsak til det lave studenttallet ved flere av de toårige mastergradsprogrammene skyldes intern konkurranse om de samme studentene.

Humanistiske fag – bekymringsfull liten søkning

Søkningen til studier ved Hum.fak. er også bekymringsfull. Hum.fak. har imidlertid ikke drøftet dette forholdet i sin fakultetsrapport.

Faktorer som kan bedre gjennomstrømmingen og hindre frafall

Frafall i førstesemester - en faglig utfordring

Mat.nat-fakultetet er bekymret for det store frafallet underveis ved enkelte av studieprogrammene. Evaluering av programmene gir ikke noe entydig bilde av årsaksforholdene, men fakultetet mener å se en sammenheng mellom manglende forkunnskaper hos studentene og emnenes faglige nivå og at studiene som følge av dette blir for krevende. Rapportene fra både Mat.nat.-fak., NFH og Med.fak. gjenspeiler en optimistisk holdning til at nye krav for opptak til realfagsstudier fra og med studieåret 2005-2006 skal føre til mindre frafall og bedre gjennomføringsgraden i de realfaglige studieprogrammene. Kravet om realfaglig fordypning fra videregående skole tilsvarende fagene 2MX, samt et av fagene 3MX, 3FY, 3KJ eller 3BI for opptak til samtlige program ved fakultet trådte i kraft studieåret 2005-2006. Først kommende års utdanningsmelding vil vise om de nye opptakskravene vil ha innvirkning på resultatdataene ved universitetet. Universitetsdirektøren håper at skjerpede opptakskrav vil ha en positiv effekt på resultatene, spesielt på begynneremnene, men viser til undersøkelsen som ble gjengitt i Utdanningsmeldinga for 2003-2004 der det ble konkludert med at dårlige resultater på begynneremnene ikke kunne tilskrives manglende realfaglig fordypning fra videregående skole alene all den tid hele 73 % av studentmassen på Mat-1001 og Kje-1001 hadde slik fordypning. Førstesemesterproblematikken innenfor de realfaglige studiene, så vel som innenfor andre fagområder, må vies oppmerksomhet. Vi kommer tilbake til denne problemstillingen.

De første par semestrene er en kritisk fase der mange av studieprogrammene mister studenter. Begynneremnene i kjemi og matematikk er vanskelig for mange studenter. I tillegg viser det seg at en god del studenter på dette tidspunktet ikke ser relevansen av disse emnene i eget studium. Her påhviler det både fakultetet og instituttene et ansvar når det gjelder å informere om relevansen av støttefagene. Studenter som har kommet seg gjennom begynneremnene klarer seg normalt godt gjennom resten av studiet.

NFH rapporterer om at bachelorgradsprogrammet i fiskerifag for enkelte kull har hatt et visst frafall. 2001-kullet (som burde fullført programmet sommeren 2004), er redusert med om lag 1/3-del siden studiestart. Også NFH forklarer frafallet med manglende sammenheng mellom opptakskravene og studieprogrammets faglige nivå og innhold. NFH mener at dette problemet kan løses på tre måter: a) endre programmets innhold, b) å skjerpe opptakskravene, 3) innføre obligatoriske kurs for å dekke opp faglige mangler hos søkerne.

Realfagsfakultetene er som nevnt bekymret for den høye strykprosenten på begynneremnene, men håper at de tiltakene som er satt i verk på begynneremnene i matematikk og kjemi sammen med skjerpede opptakskrav vil gjøre førstesemesteret mindre problematisk.

SV-fakultetet rapporterer at førstesemesterstudiet er problematisk pga. at examen philosophicum (ex. phil.) og examen facultatum (ex. fac.) er overdimensjonerte. Denne problemstillingen ble også drøftet i forbindelse med rapporteringen for 2003-2004 og saken ble behandlet i det interne Studieutvalget. Det ble ikke vedtatt å foreta noen endringer av undervisningsomfanget på ex. phil. og ex. fac. og begge emner beholdes i sitt nåværende omfang. SV-fakultetet må ha dette under oppsikt. Er ex. phil. overdimensjonert, har det også konsekvenser for alle andre studieprogram med obligatorisk ex. phil. innlagt i programmet.

Undersøkelser gjort av NIFU-STEP viser at mange studenter bruker få timer i uka på studiene. Undersøkelsene viser også at det er stor forskjell på tidsbruk mellom de ulike studieprogrammene. Dette forholdet har nok også innvirkning på gjennomføringsgraden, men vi har ikke gjort en nærmere undersøkelse av dette forholdet.

Gjennomføringsgrad på masterstudiene

Mange mastergradsprogram har store utfordringer med hensyn til gjennomføringsgraden. Flere fakultet forklarer dårlig gjennomføringsgrad med at svært mange studenter er deltidsstudenter og at dette er en av grunnene til at langt færre enn forventet har gjennomført masterstudiet på normert tid. Dette gjelder i særlig grad studieprogrammene ved Hum.fak. og SV-fak. I tillegg til at mange mastergradsstudenter i realiteten er deltidsstudenter, er det forhold som tyder på at disse to fakultetene i større grad enn de andre fakultetene har videreført kulturen og arbeidsmåter fra det gamle hovedfaget, bl.a. omfattende masteroppgaver og løsere struktur i studiet, over i den nye studiestrukturen. Fortsatt ser det ut til at studenter bruker for mye av studietiden til å finne tema og definere problemstillingen for masteroppgaven. Studenter har også uttalt at programstyrene må bli tydeligere på hva som forventes av en masteroppgave. Dette betyr at fakultetene må utarbeide tydelig informasjon om krav til masteroppgaven og krav, forventninger og forpliktelser til mastergradsstudiet generelt. Det rapporteres videre om motstridende forventninger fra institutt/programstyrer og veilederne. Programstyret har forventninger om at studenter skal fullføre på normert tid, mens veilederne oppfordrer til bruk av lengre tid. Det er derfor svært viktig at det iverksettes nødvendige tiltak slik at målsettingene og forventninger til studentenes arbeid og innsats er entydige. Det bør dessuten gjennomføres en intern diskusjon i fagmiljøene, slik at arbeidsomfang og forventninger tilpasses den nye gradsstrukturen.

Faglig-sosialt miljø og gjensidige forpliktelser mellom student og institusjon og studentene imellom

---

Faglig og sosial tilhørighet

Flere fakultet rapporterer problemer i forhold til faglig og sosial programtilhørighet. Dette gjelder spesielt på bachelornivå. Problemet synes å være det samme enten det er snakk om små eller store studentgrupper. Felles for de fagmiljø som har gitt signaler om disse problemene, er at de har gjennomført tiltak for å forbedre det totale læringsmiljøet.

Kvalitetsreformen har ført til økt fragmentering i den forstand at oppdelingen av fag i mindre emner har ført til en spredning av studentgruppen heller enn til etablering av kull. Den løse strukturen i mange studieprogram med betydelig innslag av valgemner fører til at kullet blir ytterligere spredt. Når studentgruppen, på de enkelte emner, i tillegg består både av programstudenter, studenter på årsstudier og enkeltemner, er det vanskelig å etablere et godt faglig-sosialt miljø.

Større gjensidige forpliktelser og obligatoriske aktiviteter

SV-fakultetet drøfter i sin rapport studieatferd og faglig-sosial tilhørighet og gjennomstrømming spesielt, og peker på mulige tiltak for å tilstrebe bedre resultater på dette området. Fakultetet viser videre til at de studieprogram der majoriteten av studentene følger undervisningen, i mindre grad rapporterer om lite studentengasjement eller manglende faglig-sosial tilhørighet.

Et interessant funn er studentenes syn på hva undervisningskvalitet er. Det hersker en generell oppfatning om at studentene knytter undervisningskvalitet direkte til forelesers pedagogiske evner og

undervisningsform. Imidlertid viser det seg at studentene også drøfter undervisningskvalitet i relasjon til egen aktivitet. For å bedre kvaliteten og læringsmiljøet oppfordrer studentene selv til tettere oppfølging og klare krav til aktivitet. Mange studenter har gitt uttrykk for at deltakelse på forelesninger og seminarer er noe som bør være obligatorisk og de ønsker større formalisering av krav og forpliktelser. Studentens råd fanger opp intensjonene med kvalitetsreformen.

Det blir rapportert fra flere hold at mange studenter verken er tilstede i undervisningen eller på campus. Dette er bekymringsfullt både i forhold til faglig kunnskap og studiemiljøet. Også studentene uttrykker frustrasjon når medstudenter uteblir fra forelesninger eller seminarer. De mener at fraværet er med på å ødelegge for resten av gruppa. De fleste av universitetets fagmiljøer har ikke tradisjon for obligatorisk undervisning. Det er også usikkert hvorvidt universitets- og høyskoleloven gir hjemmel for en slik praksis. Obligatoriske forpliktelser oppfattes av mange som en betydelig inngripen i den enkeltes individuelle frihet. En av kvalitetsreformens forutsetninger var at det skulle knyttes mer forpliktende bånd mellom utdanningsinstitusjon og student. Erfaringer så langt tyder på at dette nå må gjøres dersom reformens intensjoner skal nås.

Sammenheng mellom progresjon og arbeidsinnsats

Det er grunn til å anta at det er en sammenheng mellom progresjon i studiet og kravene som fagmiljøet stiller til studentenes arbeidsinnsats. SV-fakultetet mener eksempelvis å se en tendens til at det er god progresjon når studentenes innsats er høy (møter til undervisning og veiledning, innfrir arbeidskrav, deltar aktivt i miljøet), og når fagmiljøets krav til studentenes innsats blir tydeliggjort overfor studentene. Her spiller veileder en sentral rolle.

Fakultetet har ikke statistisk materiale å vise til, men tilbakemeldinger fra faglærere tyder på at det er en sammenheng mellom gode resultater og deltakelse på undervisning. Som eksempel trekker fakultetet fram masterstudentene i arkeologi som har svært god progresjon. Fagmiljøet ved arkeologi stiller strenge krav til at studentene innfrir sine plikter under studiet, og disse kravene blir tydeliggjort overfor studentene. Det forventes blant annet at alle følger undervisning og deltar aktivt i miljøet. Rapporteringen fra programstyret i arkeologi tyder på at studentene innfrir kravene som stilles.

Årets rapporteringer viser at mange fagmiljøer er svært opptatt av å legge til rette for studentens mulighet til å gjennomføre studier på normert tid og med gode resultater. Men dersom vi skal trekke frem ett tiltak spesielt, vil det være å tydeliggjøre hvilke krav studentene må innfri dersom de skal gjennomføre studiet på normert tid. På bakgrunn av de erfaringer som fagmiljøene har gjort, vil det være viktig å poengtere overfor alle studentkategorier at gode resultater oppnås best i et gjensidig forpliktende forhold mellom studenter og fagmiljø: Studentene innfrir sine plikter i form av oppmøte til undervisning, veiledning etc. og fagmiljøene innfrir sine plikter gjennom å tilby god kvalitet på undervisning og veiledning.

KAPITTEL 6

UNDERVISNING OG VEILEDNING

Universitetet i Tromsø skal gi forskningsbasert undervisning og veiledning som holder et høyt faglig og pedagogisk nivå. I undervisningen skal universitetet arbeide for at fleksible læringsformer og IKT blir tatt i bruk.

Universitetet i Tromsø skal ha en ressursbruk i hvert studieprogram som legger forholdene til rette for god undervisning og som samtidig skal være godt avstemt i forhold til den samlede ressursbruken og de øvrige oppgavene Universitetet og det vitenskapelige personalet har.

Undervisningsformer

Det kan synes som om den tydeligste effekten av kvalitetsreformen så langt er på undervisningsområdet/det pedagogiske området. Studiehverdagen er blitt mer intensiv som følge av at det har blitt en økning i antall skriftlige innleveringer underveis i studiet og ved at det er innført nye eller supplerende eksamensordninger.

Rapporteringen med hensyn til undervisningsformer er ikke systematiske og vi har ikke noe grunnlag for å vurdere i hvilken grad undervisningsformene er mer varierte enn tidligere. Fakultetene bør rapportere spesielt på undervisningsformer neste år. Det samfunnsvitenskapelige fakultet opplyser at de innværende studieår vil starte arbeidet med en egen undervisningsstrategi.

Seminarformen krever aktiv deltakelse fra studentenes side dersom undervisningen skal gi et godt læringsutbytte. Arbeidsformen med skriftlige innleveringer krever tilbakemeldinger. Faglig veiledning og tilbakemeldinger på arbeid skjer både i grupper og individuelt. Studentene synes å foretrekke individuell tilbakemelding. Når det gjelder vurderingsformer/karakterfastsettelse mener mange studenter at karakteren i seg selv ikke er tilstrekkelig tilbakemelding. De ønsker i tillegg utfyllende kommentarer som også vil være en veiledning i forhold til mulig forbedringspotensial.

SV-fakultetet viser til at mappe-evaluering er forbundet med flere utfordringer. Mappeevaluering som eneste vurderingsform vurderes som utilstrekkelig. Det er også problematisk at hele pensumet ikke blir dekket ved bruk av denne formen. Mange og hyppige skriftlige innleveringer har som konsekvens at mange studenter ikke kommer til undervisning eller leser hele pensum.

Undervisningspriser

Universitetet i Tromsø utdeler hvert år en undervisningspris på 50 000 kr til fagmiljøer eller enkeltpersoner som har utmerket seg ved å legge forholdene godt til rette for studentenes læring. Undervisningsprisen for 2005 ble tildelt førsteamanuensis Nils Magne Knutsen ved Det humanistiske fakultet for hans innsats og engasjement når det gjelder undervisning og rekruttering til faget nordisk.

Utdannings- og forskningsdepartementet utdanningskvalitetspris, pris for fremragende arbeid med studie- og utdanningskvalitet i norsk høgre utdanning, deles hvert år ut i forbindelse med NOKUT konferansen. Prisen er på 1 million kroner og kan fordeles på flere fagmiljøer. I 2005 ble professor Rolf Gaasland og førsteamanuensis Anniken Greve ved Det humanistiske fakultet tildelt 250 000 kr for prosjektet ”Textpraxis”.

Forholdstall mellom student og faglig tilsatt

Nedenfor følger en tabell som viser forholdstallet mellom student og faglig tilsatt i 2003 og 2004. Tabellen viser at Universitetet i Tromsø har det laveste forholdstallet blant universitetene når det gjelder antall studenter per faglig tilsatt.

Forholdstall mellom registrerte studenter og faglige tilsatte ved universitetene i 2004 og 2005*:

Institusjon	Reg. stud. Høst 2004	Faglig tilsatte 2004	Stud. pr. tilsatte 2004	Reg. stud. Høst 2005	Faglig tilsatte 2005	Stud. pr. tilsatte 2005
UiO	30,375	2 076,32	14,63	30,573	2 108,21	14,50
UiB	16,436	1 303,81	12,61	16,030	1 376	11,65
UiTø	5,847	717,83	8,15	6,100	755,39	8,08
NTNU	19,814	1 739,77	11,39	19,936	1 776,96	11,22

*Viderutdanningsstudenter er tatt med i tallmaterialet

Forholdstallene mellom registrerte studenter og faglig tilsatte ved UiTø varierer mellom fakultetene/NFH. Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet har det laveste forholdstallet blant fakultetene.

Forholdstall mellom registrerte studenter og faglig tilsatte ved UiTø 2004 og 2005*:

Fak./Avd.	Reg. stud. Høst 2004	Faglig tilsatte 2004	Stud. pr. tilsatte 2004	Reg. stud. Høst 2005	Faglig tilsatte 2005	Stud. pr. tilsatte 2005
SV-fak	1,745	146,06	11,95	2,157	179,4	12,02
Hum.fak.	478	75,3	6,35	451	83,75	5,39
Jur.fak	579	29,6	19,56	575	26,85	21,45
Med.fak.	1,006	186,85	5,38	1,110	204,86	5,42
Mat.-nat.fak.	477	124,1	3,84	456	116,3	3,92
NFH	546	84,25	6,48	563	92,45	6,09
PLP**	283	22,9	12,36	***	***	***

*Viderutdanningsstudenter er tatt med i tallmaterialet

** PLP – Program for læring og praktisk pedagogikk

*** PLP ble 01.01.05 innlemmet ved IPLU/SV-fak.

Fleksible læringsformer og IKT

Ansvar for arbeid med fleksible studieformer og IKT er delt mellom fagmiljøene og Universitetets etter- og videreutdanning (U-vett). Fagmiljøene har selv hovedansvaret for implementering av dette arbeidet, mens U-vett har fått et hovedansvar for støtte, veiledning og opplæring.

Strategiene for det arbeidet som er utført i 2004-2005 er en videreføring av arbeid som er utført tidligere år. Disse er formet gjennom et samarbeid mellom fagmiljøene og U-vett, og bygger på de gode erfaringer en har med disse aktivitetene. Fem hovedstrategier er anvendt:

- Et hovedfokus på motivering, veiledning og praktisk støtte til prosjekter som er initiert i fagmiljøene.
- Tilbud om kurs og kortere seminarer innen feltet fleksibel utdanning og teknologi.
- Arbeid med utvikling av læringsmodeller som kombinerer pedagogisk refleksjon og bruk av ny teknologi. Et spesielt fokus innen denne strategien har vært en utvidet og mer pedagogisk bruk av vårt eget nettlæringsprogram "Classfronter".
- Utprøving av nye teknologiske løsninger som utvider og supplerer den teknologien vi i dag har innen fleksibel utdanning. Et eksempel her er Web-TV.
- Deling av erfaringer. En hovedaktivitet innen denne strategien har vært videreføring av seminarrekken "IKT i utdanning". Denne seminarrekken gir innføring i praktiske prosjekter, primært ved egen utdanningsinstitusjon.

Noen trekk ved den praktiske gjennomføringen

Også i 2004-2005 har arbeidet med UiTøs eget læringsstøtteprogram (LMS) "Classfronter" vært en viktig aktivitet – både når det gjelder betydningen for feltet og volum. Classfronter har i 2004-2005 vært brukt av fagmiljøer ved NFH, Med.fak., SV-fak, Hum.fak, Mat.-nat.fak. og U-vett. I tillegg kommer "randsoneneheten" NAFKAM (Nasjonalt forskningssenter innen komplementær og alternativ medisin) som også har fått veiledning og støtte. Det er vanskelig å fastslå det reelle antall brukere av Classfronter ved institusjonen, men et realistisk og nøkternt anslag tilsier at omkring 2000 studenter og lærere har anvendt Classfronter i denne perioden. Dette er en liten økning fra forrige studieår.

I tillegg til Classfronter er også to andre læringsstøtteprogrammer anvendt ved UiTø: LINGO (<http://cmc.uib.no/lingo/>) og "Textpraxis" (<http://textpraxis.uit.no>). Det bør legges til at det ikke foreligger noe sentralt pålegg om bruk av Classfronter eller andre IKT-programmer ved UiTø. Det er fagmiljøene selv som velger å bruke slike programmer.

Et spesielt fokusområde i perioden har vært å se på hvordan Classfronter og andre læringsstøtteprogrammer kan brukes på en utvidet pedagogisk måte. Her er det utviklet flere interessante modeller. Institutt for filosofi ved SV-fakultetet har blant annet utviklet et kurs i "Ex. phil" for Forsvaret. Dette kurset er rent nettbasert og bruker Classfronter på en ny og spennende måte. Også språkmiljøene har utfordret de muligheter og begrensninger som ligger i Classfronter. Ved å anvende de erfaringer en har med språkfag på nett har en kommet opp med en ønskeliste over funksjoner Classfronter må suppleres med om fagmiljøet skal kunne anvende de læringsmetoder en ønsker. Utprøving av nye IKT-løsninger er vesentlig, dette arbeidet er påbegynt i perioden og vil bli intensivert. I særlig grad er det mulighetene med Web-TV (direkte sendinger og opptak av sendinger) som synes som et spennende supplement til eksisterende teknologi. I tillegg kommer utvidet fokus på produksjon av digitale læremidler.

I forrige utdanningsmelding ble "OFUN"-prosjektet ved Det humanistiske fakultet framholdt som et forbilde. Dette prosjektet ble evaluert våren 2005. Rapporten finnes på følgende lenke: <http://uit.no/humfak/IKT/1?SubjectId=1&From=0>.

Et annet viktig arbeid som er påbegynt i perioden er bruk av "elektroniske mapper". I kjølvannet av Kvalitetsreformen har det vært mange forventninger til hva som kan gjøres med elektroniske mapper som et redskap i evalueringsarbeidet. Det vil bli definert et eget prosjekt omkring problemstillingen.

Arbeidet med erfaringsdeling har fortsatt på samme måte som forrige periode. Seminarrekken "IKT i utdanning" er videreført i begge semestrene med i alt 7. I tillegg kommer en rekke møter med fagmiljøene hvor referanse til egne og andres prosjekter har vært fokusert. Det har også vært utlyst et betydelig antall kurs innen ulike sider av IKT. En hovedvekt av disse kursene ligger fortsatt på ulik bruk av Classfronter. Erfaringer over tid viser at det er vanskelig å samle mange ansatte til kurs et bestemt tidspunkt. Mye av

støtten og veiledningen gjøres derfor i praksis direkte mot enkeltpersoner eller grupper av ansatte som står ovenfor konkrete utfordringer.

I utdanningsmeldinga for 2003-2004 ble det under forslag til tiltak bedt om at fakulteter som i liten grad hadde tatt i bruk fleksible læringsformer skulle iverksette systematiske IKT-prosjekter. Dette tiltaket kan ikke sies å være iverksatt i studieåret og vil derfor representere en fortsatt utfordring i neste periode.

Initiering av arbeid med en ny strategi for IKT

U-vett fikk våren 2005 nytt styre. Det nye styret har i løpet av våren 2005 initiert et arbeid med å forme en ny strategi for IKT og fleksibel utdanning. Arbeidet har to hovedmål : å oppsummere de erfaringer en har så langt med IKT og fleksibel utdanning, og å foreslå tiltak som kan føre til mer aktiv bruk av IKT i fagmiljøene. Forslagene vil bli oversendt Universitetsstyret for godkjenning. Arbeidet er planlagt avsluttet våren 2006.

Tilpasning til funksjonshemmede

Spørsmålene om tilpasning av nettressurser for funksjonshemmede brukere har vært en gjenganger også ved UiTø. Til tross for at en har vært kjent med disse kravene, har oppfølging og tilrettelegging vært en langt vanskeligere sak i praksis. Feltet er sammensatt og rommer mange ulike problemstillinger. UiTø har imidlertid sett med interesse på det arbeidet som har vært utført av en utredningsgruppe ved NTNU og arbeid utført ved Institutt for kulturstudier ved UiO. Dette arbeidet sammen med "Handlingsplan for studenter med nedsatt funksjonsevne 2006-2008" (Universitetsstyresak 52/05) danner et godt grunnlag for videre arbeid ved UiTø.

Forsknings- og studiedirektøren ba våren 2005 U-vett om å se nærmere på problemstillingene omkring funksjonshemmede og ulike typer nettbruk. I sitt svar pekte U-vett på at de var villig til å påta seg følgende oppfølgingsoppgaver:

- Vektlegge tilpasningen av funksjonshemmede i sin rådgivning av fagmiljøene
- Delta aktivt i det nasjonale arbeidet som gjøres for å tilpasse verktøyet Classfronter for funksjonshemmede (særlig synshemmede).
- Se på annen nettbruk som skaper problemer for funksjonshemmede.
- Konkret lage et eget tipsark for fagmiljøene basert på notatet fra NTNU, UiO og egen utredningsgruppe. Dette notatet sendes alle fagmiljøer og legges på nettet.
- Bruke første seminar i serien "IKT i utdanning" om høsten til dette temaet. Seminaret vil kombineres med en innføring i søknader til Norgesuniversitetet (og andre søknader).

KAPITTEL 7

KARAKTERFORDELING OG BRUK AV KARAKTERSKALAEN

Universitetet i Tromsø arbeider for at flest mulig studenter skal oppnå faglig gode resultater og kunne gjennomføre studiene på planlagt studietid.

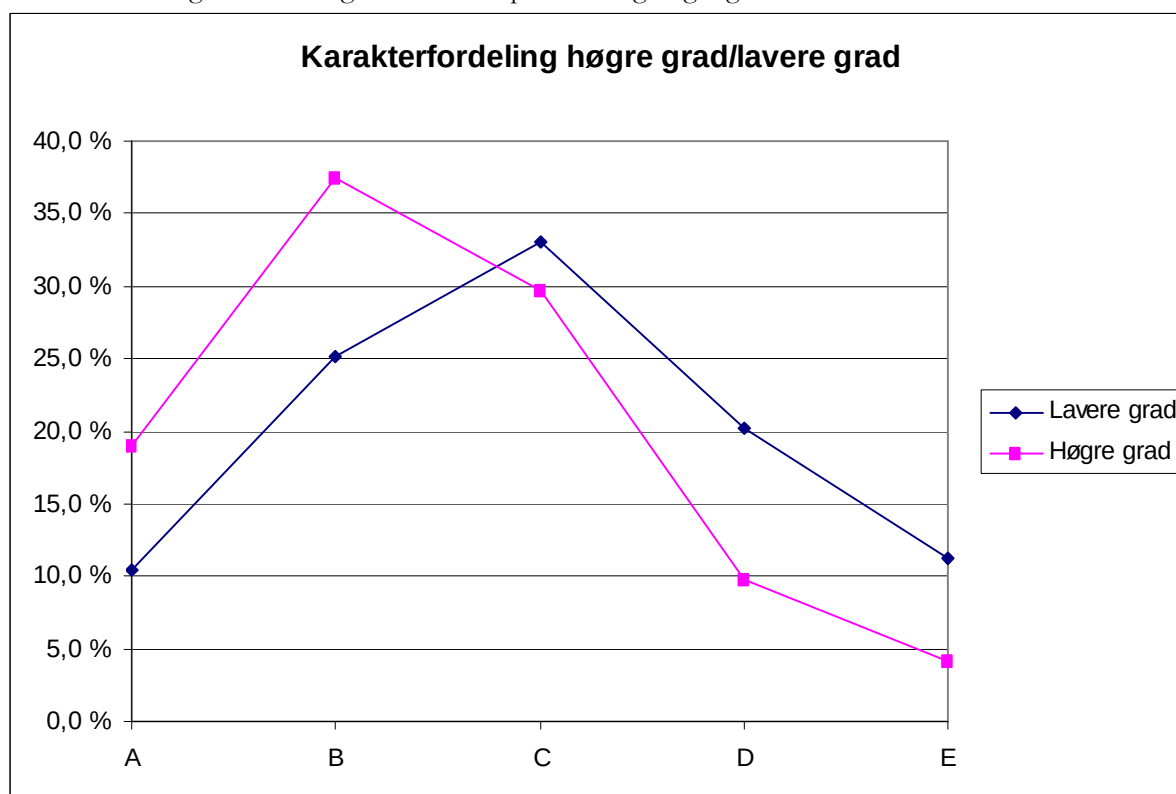

Karakterfordeling

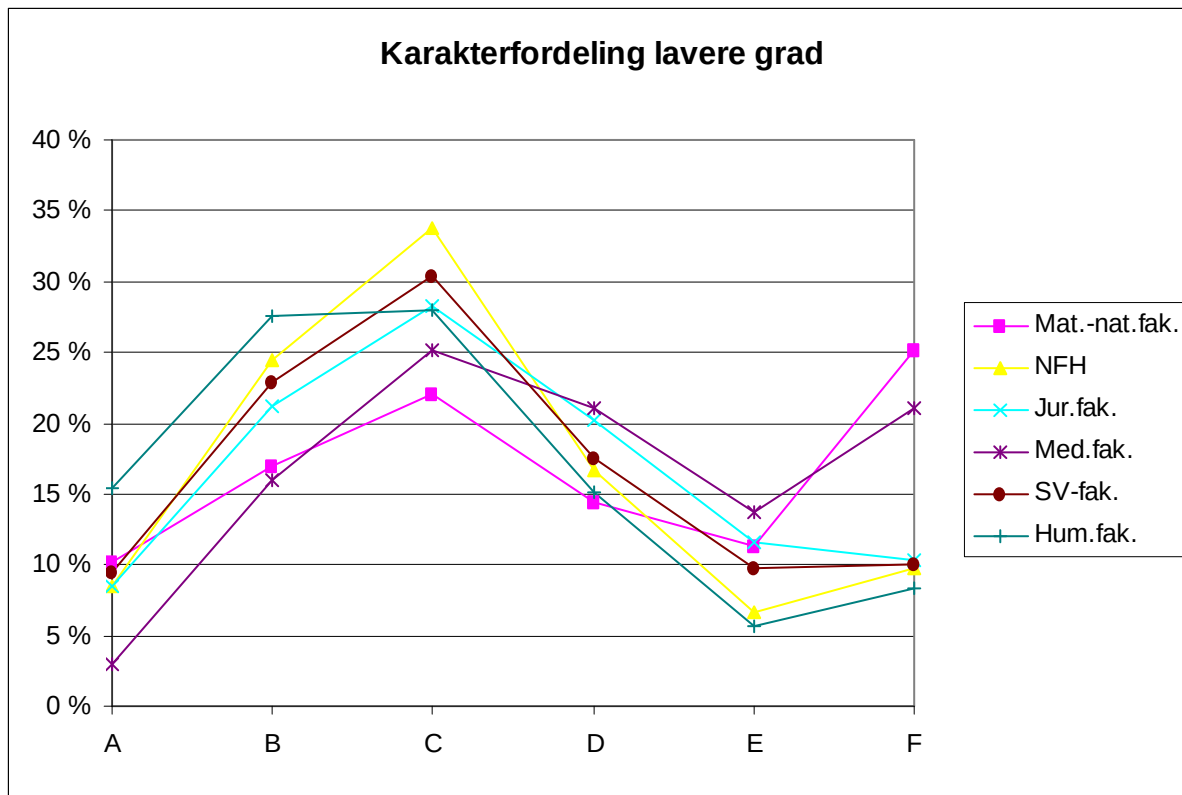

Tabellene under viser karakterfordelinga for beståtte eksamener på lavere og høgre grad på institusjons- og fakultetsnivå.

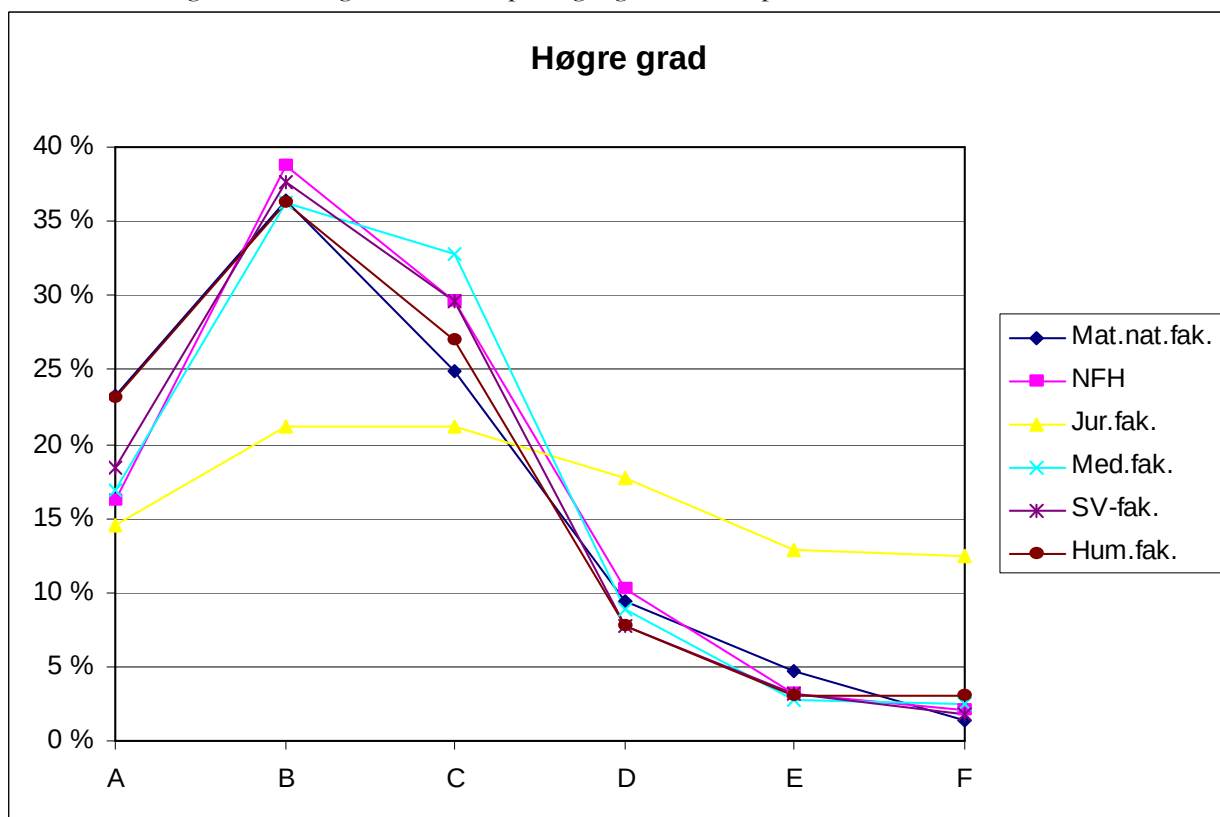
Karakterfordeling i % for avlagte eksamener på lavere og høgre grad ved UiTø 2004-2005:

Karakterfordeling i % for avlagte eksamener på lavere grad, fordelt på fakultet 2004-2005:

Karakterfordeling i % for avlagte eksamener på høgre grad, fordelt på fakultet 2004-2005:

Kommentarer

Det er ingen vesentlige endringer i karakterfordelingen fra studieåret 2003-2004 til studieåret 2004-2005. For lavere grads eksamener var gjennomsnittlig karakter tilnærmet C på alle fakulteter og NFH, mens gjennomsnittlig karakter på høyere grads eksamener var bedre enn C.

Ved Det humanistiske fakultet og Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet er det flest A og B på høyere grads eksamener, henholdsvis 59 og 60 %. Det samfunnsvitenskapelige fakultet har 56 % A og B, Norges fiskerihøgskole har 55 % mens Det medisinske fakultet har 53 %. Det juridiske fakultet er i denne sammenheng det fakultet som ligger nærmest en normalfordeling i karaktersettingen med 36% av karakterene på høyere grads eksamener på A eller B.

Høg strykprosent på begynneremner

På institusjonsnivå har det vært en reduksjon i strykprosenten fra studieåret 2003-2004 til 2004-2005. Som vi har vist til tidligere i meldinga er det store gjennomføringsproblemer på begynneremnene i realfagene. Begynneremnene MAT-1001 og KJE-1001 har en markant økning i antall stryk fra forrige studieår. MAT-1001 har en økning fra 25 % til 50 %, mens KJE-1001 har en økning fra 31 % til 51 %. Fakultetet har imidlertid ikke gitt en forklaring på hvorfor det er slik stor endring fra ett studieår til et annet. Mat.nat.-fak. opplyser at det er stor variasjon mellom de ulike studentgruppene når det gjelder strykprosent. Studenter på Arktisk landbruk og naturbruk har store problemer. Det samme gjelder studenter på bachelorprogrammene i biologi, geologi og kjemi. Her ligger strykprosenten på hele 60-70 %. Studenter på farmasi og molekylær bioteknologi har best resultat. Fakultetet har det siste studieåret satt i gang et arbeid for å få studentene på begynneremnene over den første terskel. Fakultetet har økt antall forelesningstimer i MAT-1001. Orakeltjenesten, som er en supporttjeneste i matematikk, er økt fra en til tre dager i uken. Kjemiemnet KJE-1001 har redusert antall deleksamener og pensum. Høsten 2005 er det satt ned et utvalg med deltakere fra alle berørte fagmiljøer som skal vurdere ytterligere omlegging og tilpasning av pensum ved KJE-1001.

Det medisinske fakultet har i overkant av 20 % stryk på lavere grads eksamener. Flere av studieprogrammene ved fakultetet har både matematikk, kjemi og biologi som obligatoriske fag i programmene. Programstyrer rapporten fra farmasi viser til at de dårlige resultatene på KJE-1002 og FAR-2011, som bygger på kunnskaper fra emnet KJE-1001, skyldes svake forkunnskaper i kjemi. Forsknings- og studieavdelinga har undersøkt dette forholdet og har foretatt en gjennomgang av vitnemålene til de 35 studentene som startet på farmasistudiet høsten 2004. Kun 9 studenter har ikke realfaglig fordypning med 3KJ fra videregående skole. Av disse 9 studentene er det kun 1 student som strøk på KJE-1001. Svake forkunnskaper i kjemi kan med andre ord ikke være den eneste forklaringen på høy strykprosent i kjemiemnene.

Forskjell på resultatene mellom programstudent og enkeltemnestudent

---

Vi har forsøkt å finne ut om det er noen forskjell på resultatene i forholdet mellom program- og enkeltemnestudenter. Vi har sett nærmere på et emne som har mange studenter i begge kategorier, HIS-1001 våren 2005. Rapportene fra FS viser at strykprosenten er lik for program- og enkeltemnestudenter, men at enkeltemnestudentene i snitt oppnår dårligere resultater enn bachelorstudentene. Dette er ikke spesielt overraskende, siden bachelorstudentene gjennom sin programtilhørighet får en tettere oppfølging og må antas ha en jevnere arbeidsinnsats enn enkeltemnestudentene. Målet må være at så mange som mulig blir programstudenter. Vi må likevel regne med at det stadig vil være mange enkeltemnestudenter på enkelte institutt. Erfaringene viser at gode resultater oppnås best i et gjensidig forpliktende forhold mellom studenter og fagmiljø.

Nasjonale referansepaneler

Til å overvåke bruken av den nye bokstavkarakterskalaen er det etablert nasjonale referansepaneler for de ulike fag og fagområder ved universiteter og høyskoler. Karakterpanelene skal blant annet påse at hele bokstavkarakterskalaen brukes uavhengig av fagtradisjoner, fagnivå og institusjonstype. Videre skal de sikre en felles forståelse av bruken av karakteren A, samt sikre en felles forståelse av skillet mellom E og F. Panelene skal også sikre at karakteren C gir uttrykk for en jevnt god prestasjon.

Tabellen nedenfor viser fag ved UiTø som er med i vurderingene som er foretatt av de nasjonale referansepanelene før 1.12.05. Kommentarfeltet til høyre i tabellen gjengir et utdrag av panelenes vurderinger. Referansepanelene har gjort sine vurderinger fra karakterdata i 2004. Noen karakterpanel har også vurdert karakterer for studieårene 2003, 2002 og 2001. Der UiTø er nevnt er dette tatt med i kommentarfeltet.

Fag:	Kommentarer/vurderinger:
Rettsvitenskap	Godt samsvar mellom lærestedenes karaktergivning, og utstrakt bruk av ekstern sensor.
Allmenn litteraturvitenskap	UiTø: Det er høsten 2004 generelt gitt for mild vurdering i de 4 emnene som er vurdert. Hovedkonklusjonen er at en rekke A burde vært gitt lavere karakter, det samme gjelder for C.
Samfunnsøkonomi	Hele karakterskalaen blir brukt, og C er den hyppigst brukte karakter. Det er en viss asymmetri i bruken av B og D
Norsk som andre språk og språk for utenlandske studenter	Den prosentuelle fordelingen av karakterene A til E ligger samlet sett ikke langt fra en normalfordeling. Det er litt høyere andel A og lavere andel C.
Teknologiske fag	Tendens til at det gis for gode karakterer på master-, hoved- og prosjektoppgaver, hvor oppgavene hadde en gjennomsnitt på 50% B og høy andel A (mer enn 25%).
Farmasi	Karaktersettingen anses å være i tråd med normalfordelingen. På lavere grads eksamener er C gjennomsnittskarakter, mens det er en forskyvning mot B på mastergradsnivå.
Odontologi	Bestått/ikke bestått er mest brukt i odontologistudiet.
Sosiologi	Eksamensresultatene viser at karaktergivningen følger normalfordelingen på lavere grad, men at høyere grad er skjevfordelt mot karakteren A.
Kjemi	Det er ikke forskjell mellom de fire universitetene når det gjelder bruken av karakterskalaen på hovedfagsoppgavene, der gjennomsnittskarakteren er B.
Kunsthistorie	På emner med et stort antall studenter er gjennomsnittskarakteren nesten C i alle de undersøkte emnene, og karakterene fordeler seg godt utover hele karakterskalaen.
Biologi	UiTø må i større grad benytte seg av hele karakterskalaen på høyere grads emner. Panelet anbefaler også en noe økt bruk av karakteren C og D på høyere grads hovedfagsoppgaver for alle universiteter.
Fransk	Panelet ser behov for at en kommer frem til felles nasjonale regler for sammensetning av eksamenskommisjoner på masternivå.
Matematikk, statistikk og anvendt matematikk	En viss forskyvning av mastergradskarakterene mot A, mens det på bachelornivå er i henhold til normalfordelingen.
Filosofi	På bachelornivå sammenfaller karaktergivningen godt mellom UiB, UiO og UiTø. På mastergradsnivå er det en opphopning av karakterene A og B.

Engelsk	Ut fra de besvarelser som panelet har vurdert så konkluderer de med at ingen karakterer som er gitt synes urimelige. De påpeker imidlertid at det er betydelige forskjeller i læringskrav mellom institusjonene.
Sosialantropologi	Gjennomsnittskarakteren ved alle de fire universitetene på bachelor- og masternivå er C. Det er med andre ord lite avvik fra stipulert normalfordeling.
Klassiske fag	Panelet fant ingen parallelle fag som ble undervist ved alle fire universiteter høsten 2004.
Statsvitenskap	Skjev bruk av karakterskalaen på noen høyskoler. Mastergradsprogrammene er skjevfordelt mot karakteren A.
Arkeologi	Resultatene viser relativt stor enighet i karakterfastsettelsen institusjonene imellom.

Den nasjonale tendensen, på tvers av fag og institusjoner, er at lavere grad følger en normalfordeling med C som gjennomsnittlig ståkarakter. For høyere grad er B gjennomsnittlige ståkarakter.

Alle fag må merke seg panelenes kommentarer, og drøfte hvordan karaktersettingen på høyre grad kan bringes i samsvar med normalfordelingen.

Bachelor- og masterprogrammene i filosofi

I Utdanningsmeldinga for 2003-2004 ble det påpekt at en stor andel av studentene både på bachelor- og mastergradsprogrammet i filosofi fikk karakteren A og B. Det ble derfor oppfordret til planmessig bruk av ekstern sensor på dette faget.

Studieåret 2003-2004 fikk 40% av bachelorstudentene karakteren A og 37% fikk B. Tallene for studieåret 2004-2005 er henholdsvis 19,1% med karakteren A og 29,6% fikk B. Studieåret 2003-2004 fikk 71% av masterstudentene på filosofi karakteren A og 20% fikk B. Dette har endret seg til 38,2% A og 33,4% B i 2004-2005.

Karakterfordeling for avlagte eksamener ved IFI 2004-2005:

	A	B	C	D	E	F
Bachelor	19,1 %	29,6 %	32,8 %	12,1 %	2,7 %	3,7 %
Master	38,2 %	33,4 %	19,2 %	4,8 %	0,0 %	4,8 %
Totalt	21,0 %	30,0 %	31,4 %	11,4 %	2,4 %	3,8 %

Det er en opphopning rundt karakterene A og B og lite spredning på de andre karakterene i henhold til normalfordelingskurven. Fakultetet spør om det kan være slik at denne opphopningen på A og B kan skyldes at kvalitetsbeskrivelsen av A og B ikke er tilstrekkelig differensiert. SV-fakultetet peker på viktigheten av at det benyttes ekstern sensor ved eksamen.

KAPITTEL 8

SENSORORDNING

Nasjonal debatt om sensorordninga

Sensorordninga har hatt stor nasjonal oppmerksomhet det siste studieåret. Dette skyldes at det ikke lenger er et absolutt krav om bruk av ekstern sensor ved eksamener. Gjennomføringsgraden har imidlertid blitt bedre og studiepoengproduksjonen er blitt større på landsbasis etter innføring av kvalitetsreformen. Dette har ført til spekulasjoner om at dagens resultatbaserte finansieringssystem kan ha en korrumpierende effekt ved at fagmiljø ut fra økonomiske grunner lar være å stryke eksamenskandidater. Det finnes ingen holdepunkter for at dette skjer.

Den positive utviklingen institusjonene er inne i kan derimot tyde på at dagens finansieringsordning har hatt den ønskede effekt ved at institusjonene ser seg tjent med å følge studentene opp og kvalitetssikre alle ledd i utdanningsløpet, slik at de i større grad klarer å gjennomføre utdanningen.

Departementet bestilte høsten 2005 to rapporter fra NIFU STEP for å belyse henholdsvis karaktersetting og eventuelle endringer i strykprosent etter innføring av Kvalitetsreformen og en komparativ rapport om andre lands sensorordninger.

Rapportene konkluderer med følgende:

- Det er ikke mulig statistisk å påvise noen endring i tilbøyelighet til å stryke kandidater som følge av kvalitetsreformen.
- Det er lite behov for å styrke legitimiteten til sensorordningene som institusjonene nå praktiseres.
- Land det er naturlig å sammenligne oss med praktiserer ikke ekstern sensur ved alle eksamener – men har ulike varianter av tilsynsordninger som ligner Norges modell.
- Debatt om mulig sammenheng mellom manglende stryk og resultatbasert finansiering er ukjent i andre land der en også har resultatbasert finansiering og ikke krav til ekstern sensor.
- Nasjonalt anbefales det å styrke innsyn i vurderingene av eksisterende sensorsystemer og eksamensrutiner kombinert med utveksling av ”best practice”.
- NOKUTs ansvar burde utvides gitt dets rolle som overordnet ansvarlig for nasjonalt kvalitetssikringsarbeid innen høyere utdanning.

Status ved Universitetet i Tromsø

Kvalitetssikringsrapportene fra fakultetene/NFH for studieåret 2004-2005 viser at bruk av ekstern sensor i tradisjonell forstand fortsatt er dominerende, både ved høgre og lavere grads eksamener. Flere av fagene har supplerende sensorordninger. Fagmiljøene er også godt informert om arbeidet de nasjonale referansepanelene gjør med hensyn til bruken av karakterskalaen og forholder seg til de konklusjoner og råd som referansepanelene gir. Fagmiljøene oppfordres også om å fortsatt være aktiv i referansepanelenes videre arbeid. Konklusjonen er at Universitetet i Tromsø ikke har noen utfordringer i forhold til dette feltet. I 2002 hadde UiTø en gjennomsnittlig strykprosent på 12,0 mens tallet for 2004 var 10,0. UiO har til sammenlikning i samme periode gått ned fra 12,9 til 7,5 %.

KAPITTEL 9

INTERNASJONALISERING

Innledning

Økt aktivitet i det internasjonale utdannings- og forskningssamarbeidet er viktig for å styrke kvaliteten i norsk høgre utdanning og forskning. Uteksaminerte kandidater bør være kvalifiserte for et stadig mer internasjonalt og flerkulturelt samfunns- og næringsliv. Aktiv deltakelse i internasjonale utdannings- og forskningsprogram og samarbeid gjennom institusjonsavtaler med partnerinstitusjoner i andre land er sentrale virkemiddel for å øke internasjonalt samarbeid.

Avtaler med utenlandske utdanningsinstitusjoner - studentmobilitet

---

I 2004-2005 ble det foretatt en større gjennomgang av avtaleporteføljen. Fakultetene/instituttene avsluttet 25 avtaler. Det ble inngått 44 nye avtaler, hvorav 31 Erasmus-avtaler. De 13 andre er spredt på alle kontinenter utenom Australia/Oceania og Latin-Amerika. Universitetet hadde på slutten av 2005 i alt 220 registrerte internasjonale samarbeidsavtaler.

Universitetet har i utgangspunktet tilstrekkelig med utvekslingsavtaler for å utveksle 10 % av alle gradsstudentene (4-500 studenter). De fleste studieprogrammene, både på bachelor- og mastergradsnivå, har pekt ut tidspunkt i studieprogrammet til enten valgfag eller utveksling. Målet er at alle studieprogram skal ha minimum tre utvekslingsavtaler med forhåndsgodkjente utvekslingsemner. I og med at svært mange studieprogram fortsatt mangler spesifiserte utvekslingsavtaler medfører veiledning av hver enkelt student til uforholdsmessig stor ressursbruk. Denne prosessen vil bli effektivisert når det foreligger spesifikke avtaler på emnenivå.

Universitetet i Tromsø har i alle år hatt flere innkomne studenter enn utreisende. Til tross for dette er det nødvendig fortsatt å ha fokus på engelskspråklige program og enkeltemner. Ved universitetet er det også studieåret 2004-2005 opprettet studieprogram som også er rettet mot utenlandske studenter (mastergradsprogram i telemedisin og e-helse). Engelskspråklige studietilbud skal styrke internasjonaliseringen ved universitetet gjennom å rekruttere utenlandske studenter til engelskspråklige studium. De skal også gi norske studenter som ikke har anledning til, eller ønske om, å reise på utvekslingsopphold mulighet for å innlemme engelskspråklige emner i graden eller ta en engelskspråklig grad i Norge, såkalt Internationalisation at Home.

Det var en økning både i antall innreisende og utreisende utvekslingsstudenter i 2004-2005. De fleste utvekslingene skjer gjennom de flernasjonale Erasmus/Sokrates- og Nordplusprogrammene. I tillegg til studenter med opphold på minimum 3 måneder, var vel 120 studenter på utvekslingsopphold fra en til tre måneder. Det har vært satset på informasjonsarbeid i 2005 og informasjonen har nådd ut. Resultatene fra førstesemesterundersøkelsen viser at nesten 80% av studentene kjenner til muligheten for utvekslingsopphold som del av utdanningen.

Ca 150 studenter deltok på språkkurs, feltarbeid og faglige ekskursjoner med varighet fra en uke til tre måneder. Denne type utveksling gir ikke økonomisk uttelling. Dette er uheldig all den tid vi vet at kortere studieopphold i utlandet i hovedsak er aktuelt for masterstudenter som i langt større grad har faglige studieopphold enn studenter på lavere grad der studieoppholdet i utlandet i tillegg til å være faglig relevant har et stort kulturelt aspekt. Denne problemstillingen vil universitetene ta opp med departementet gjennom Universitets- og høyskolerådet (UHR).

Antall studenter med opphold av minst 3 mnd. varighet	Innreisende		
	2002	2003	2004
Flernasjonale programmer	37	73	102
Bilaterale avtaler	16	16	18
Kvoteprogram og NORAD	23	27	42
Andre*	10	2	28
Totalt	86	118	190

Antall studenter med opphold av minst 3 mnd. varighet	Utreisende		
	2002	2003	2004
Flernasjonale programmer	39	40	57
Bilaterale avtaler	8	10	11
Andre*	12	1	0
Totalt	59	51	68

*I hovedsak individuelle avtaler

Lærermobilitet

Lærerutveksling viser en klar nedgang i 2005 fra året før. Interessen for utvekslingsopphold synes å være lik, men uforholdsmessig mange av de som får tilsagn om stipend trekker seg.

Diploma Supplement Label og ECTS label

EU-kommisjonen akkrediterte i mars 2004 UiTø for Diploma Supplement Label for perioden 2004-2007. Universitetet søkte om ECTS label i 2004. Søknaden ble avslått med oppfordring om å rette påviste mangler og å søke på nytt. Universitetet vil sende en ny søknad når det nye planlagte nettløsningssystemet for publisering av studieinformasjon er klart i 2007. Arbeidet med engelsk studieinformasjon på nett vil fortsette.

KAPITTEL 10

VIDEREUTDANNING

Universitetet i Tromsø skal opprettholde sin posisjon som et breddeuniversitet med relevans for en rekke samfunns- arbeids- og næringslivsområder, spesielt i den nordlige landsdelen.

Innenfor prioriterte områder skal universitetet være landets fremste tilbyder av forskningsbasert videreutdanning.

Samfunnsrollen til universitetene har blitt stadig viktigere og universitetet må delta aktivt i samfunns- og arbeidsliv gjennom utdannings- og forskningssamarbeid, teknologioverføring og annen formidling. Dette innebærer at universitetets studieprogramportefølje også må være tilpasset og ha en samfunnsmessig relevans. Relevans er også knyttet til den enkelte students personlige læringsutbytte. Innenfor prioriterte områder skal UiTø dessuten være landets fremste tilbyder av forskningsbasert videreutdanning.

En gjennomgang av videreutdanningsaktivitetene ved UiTø viser at det ble rapportert inn 835 videreutdanningsstudenter til DBH studieåret 2004-2005. Disse var fordelt på i alt 69 studietilbud. Antall studietilbud har økt, men antall studenter har likevel gått ned med 85 studenter fra forrige studieår.

Det kan være flere ulike forklaringer på at den forventede veksten ikke har kommet. Partene i arbeidslivet har fremdeles ikke kommet fram til varige og gode finansieringsordninger av videreutdanningstiltak, og økonomiske begrensninger synes dermed å ha skapt mindre aktivitet enn ventet. Videre er det en stadig økende konkurranse utdanningsinstitusjonene imellom. Det satses tungt på å tilrettelegge fleksible utdanningstilbud, og utdanningsinstitusjoner når stadig lengre ut med sine tilbud.

Et tredje forhold som trer fram er at det fra universitetets side har blitt satset nokså tungt på videreutdanning på masternivå. Det har framkommet klare signaler fra markedet om at en slik satsning har vært ønskelig, men det viser seg at flere av masterprogrammene ikke har fått den forventede søkningen. Et spørsmål som da reiser seg er om fagmiljøene har analysert godt nok markedet før vedtak om oppstart er fattet, og om en satsning på billigere og kortere videreutdanningstilbud heller er å foretrekke.

En fjerde forklaring kan være at universitetet ikke har fremstått med en tung nok satsning innenfor fagområder som kunne hatt en langt større potensial som videreutdanningstilbud, til beste for den enkelte student og landsdelen. Det er også mulig at samfunns- og næringsliv ikke nødvendigvis har størst behov for UiTø som utdanningsinstitusjon, men heller ønsker institusjonen som samtalepart for å utvikle egen region. Dette behovet vil i så fall kreve en annen arbeidsform fra UiTøs side, og kanskje også i noen grad bruk av vitenskapelige personale til denne oppgaven i stedet for undervisning.

I løpet av de siste årene har mye av utdanningsoppmerksomheten blitt rettet mot arbeidet med kvalitetsreformen og den storstilte omleggingen av ordinære utdanningstilbud. Mange fagmiljøer er sannsynligvis ikke bevisst hvordan denne satsningen kan ses i sammenheng med fleksibel utdanning.

Skal Universitetet i Tromsø leve opp til sine ambisjoner om å være i front i videreutdanningsmarkedet i Nord-Norge, må arbeidet innenfor dette feltet intensiveres. Universitetets eksterne funksjon, hvordan denne bør utvikles og fylles burde derfor gjennomgå en grundig drøfting. Målsettinger for videreutdanningsvirksomheten må grunngis i ei oppdatert vurdering av markedets etterspørsel og UiTøs egen kompetanse. Målet om 2500 videreutdanningsstudenter innen 2005 er langt fra nådd. Målet var sannsynligvis satt urealistisk høyt.

KAPITTEL 11

RAMMEBETINGELSER OG LÆRINGSMILJØ

Universitetet i Tromsø skal legge til rette for et godt og kreativt læringsmiljø som gjør universitetet attraktivt som studiested.

Rammebetingelser i forbindelse med studiekvalitet omhandler både materielle og immaterielle ressurser. Dette inkluderer undervisningslokaler, læringsressurser som IKT og bibliotek tjenester i tillegg til faglig-sosiale aktiviteter. Departementet har videre pålagt universitetene å sikre det fysiske og psykiske læringsmiljøet og legge til rette for at funksjonshemmede kan studere ved institusjonen.

I dette kapitlet gjøres det rede for rammekvaliteten ved UiTø. Rammekvalitet er et uttrykk for hvor godt det helhetlige læringsmiljøet og de øvrige ressursmessige betingelsene et studieprogram eksisterer innenfor er tilrettelagt. I UiTøs kvalitetssikringssystem heter det at universitetet skal legge til rette for et godt og kreativt læringsmiljø som gjør universitetet attraktivt som studiested.

I denne sammenhengen har vi valgt å vise til Læringsmiljøutvalgets (LMU) arbeid studieåret 2004-2005, samt resultater fra følgende tre studentundersøkelser: Førstesemesterstudentundersøkelse høsten 2004, resultater Stud.Mag.-undersøkelsen studieåret 2004-2005 og Studentundersøkelse ved Studentsamskipnaden i Tromsø. Vi vil også knytte noen kommentarer til bibliotek og IT-ressurser.

Læringsmiljøutvalgets arbeid

Ansvar for læringsmiljøet i henhold til Universitets- og høyskolelovens § 4.3 er innarbeidet i kvalitetssikringssystemet ved Universitetet i Tromsø. Læringsmiljøutvalgets årsrapport legges fram for universitetsstyret hvert år i juni. Læringsmiljøutvalget har ansvar for det helhetlige læringsmiljøet for studentene, mens læringsmiljø direkte knyttet til undervisningen ved universitetet ivaretas gjennom evalueringer av studieprogram og emner. Ansvar i forhold til studenter med funksjonsnedsettelse er beskrevet i Handlingsplan for Universitetets arbeid med tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse. Tilsyn med oppfølging av handlingsplanen ligger til LMU.

Læringsmiljøet ved UiTø, slik det er definert i universitets- og høyskoleloven er tilfredsstillende. Dette er også dokumentert gjennom den kartleggingen av bygningsmassen som LMU har initiert. Det er imidlertid påvist noen mangler også ved nybygg og det er behov for å en del tilrettelegginger og oppgraderinger. Dette har LMU oversikt over og gir råd og anbefalinger om hvor og når tiltak skal iverksettes.

Det er ikke rapportert om sviktende kvalitet fra verken studenter eller avdelingene. Når dette er sagt, er det selvsagt bygningsmessige forhold som kunne vært bedre. Det juridiske fakultet melder at innflytting i Teorifagbygget har betydd en klar forbedring på alle områder når det gjelder studentenes læringsmiljø. Fakultetet peker samtidig på at Teorifagbygget ikke er godt nok tilrettelagt for studenter med nedsatt funksjonsevne. Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet nevner i sin rapport at undervisningsfasilitetene ved Realfagsbygget på flere områder er kritikkverdige. Fakultetet er en del plaget av dårlig inneklima, slitasje på flere av undervisningsrommene samt bakgrunnsstøy fra ventilasjonsanleggene. Dette er kjent og det foreligger planer for rehabilitering av bygget.

Studenter med funksjonsnedsettelse

Universitetsstyret godkjente høsten 2005 *Handlingsplan for Universitetets arbeid med tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse 2006-2008*. Prinsippet om universell utforming av læringsmiljøet ligger til grunn for handlingsplanen.

Tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse gjennomføres fortsatt stort sett som ad.hoc tiltak ved Universitetet i Tromsø. Ombyggingsarbeid og nybygg skal utformes i tråd med målsettingen om universell utforming. Kontaktpersonene ved universitetets enheter er ansvarlige for å initiere nødvendig tilrettelegging for enkeltstudenter. Studenter som har behov for individuell tilrettelegging kan også kontakte sentral kontaktperson i Forsknings- og studieavdeling. Alle studenter ved Universitetet i Tromsø kan sende klager eller stille spørsmål om læringsmiljø via studentenes informasjons- og veiledningstjeneste (SIV).

Førstesemesterstudent-undersøkelse høsten 2004

Høsten 2004 ble det gjennomført en studentundersøkelse blant nye studenter. Tilsvarende undersøkelse ble også gjennomført høsten 2003. 624 studenter inngikk i undersøkelsen. I alt kom det inn 243 svar - det vil si en svarprosent på 39. Svarprosenten høsten 2003 var 33 %. Vi vil her gjengi noen av hovedfunnene.

Undersøkelsen viser en liten forbedring på de fleste områder i forhold til 2003-undersøkelsen. Studentene er jamt over mer fornøyde med kvaliteten på undervisning/veiledning, organisering og informasjon, men det er fremdeles forbedringspotensiale på områder der studentene svarer "greit nok" og "varierende".

Det er grunn til å anta at prosjektet "Bedre studieinformasjon på nett" virket positivt inn når det gjelder studentenes tilfredshet med informasjonstilgangen. 67 % av studentene synes at det var greit å skaffe seg nødvendig studentrelatert informasjon og knapt 16 % synes det var vanskelig. Det er en klar forbedring fra 2003, da hele 37 % av studentene oppgav det som vanskelig å finne nødvendig informasjon.

Det er en positiv nedgang (11 % i 2003 mot 5 % i 2004) i gruppen studenter som synes undervisning og faglig veiledning er "dårlig". Likevel er det fortsatt en stor andel (64 %) som synes at kvaliteten på undervisning og veiledning er "varierende". Det er med andre ord mange studenter som synes at kvaliteten på undervisning og veiledning har et forbedringspotensial. Flere kommentarer peker på at det er stor variasjon når det gjelder forelesernes pedagogiske formidlingsevner og evne til å motivere studentene.

Det kan se ut som det fremdeles er studentene på realfagene som synes arbeidsbelastningen i første semesteret er for stor, og særlig blir emnet KJE-1001 trukket fram som svært arbeidskrevende i forhold til arbeidsnormeringa på 10 studiepoeng. Dette kan en også se i eksamensgjennomføringa – 81,5 % av studentene var registrert på andre emner enn ex. phil og ex. fac, mens bare 63,6 % av studentene gjennomførte eksamen på disse emnene.

Organiseringa av semesteret med tanke på fordeling av arbeidsbelastning (oppgaveskriving, eksamen og lignende) er også blitt bedre fra 2003 til 2004. I 2004 syntes 85,1 % av studentene at organiseringa var god eller tilfredsstillende, sammenlignet med 74 % året før.

Hele 89 % av studentene svarer ja på spørsmålet om de ønsker å fortsette på det studieprogrammet de har startet på, en økning på nærmere 7 % fra 2003.

I undersøkelsen høsten 2004 ble studentene spurt om kjennskap til muligheten for å ta deler av utdanningen i utlandet (ikke spørsmål i 2003). Nærmere 80 % bekreftet at de visste om muligheten til utvekslingsopphold som del av gradsstudiet. 36 % ønsker å dra på utvekslingsopphold. 48 % er "usikker" og begrunner dette med at de "ikke har anledning".

Resultater Stud.Mag.-undersøkelsen studieåret 2004-2005

På oppdrag av Adresseavisen, Aftenposten, Bergens Tidende og Stavanger Aftenblad er Stud.mag.-undersøkelsen blitt gjennomført årlig siden 1998 av NIFU-STEP og TNS Gallup. Undersøkelsen har til hensikt å måle attraktiviteten ved de ulike utdanningsinstitusjonene i Norge. Mellom 3000 og 4000 universitets- og høgstudenter er hvert år med på undersøkelsen. UiTø har alltid kommet godt ut på de fleste undersøkte områdene.

Stud.mag.-undersøkelsen for studieåret 2004-2005 ble gjennomført i oktober/november 2004. Ved UiTø var studenter ved fagene sosialantropologi, engelsk, kjemi og geologi omfattet av undersøkelsen. Studentene ble bedt om å gradere kvaliteten på følgende områder på en skala fra 1 til 6: Bibliotek og datautstyr, lokaler og lesesaler, sosialt miljø, administrasjonens service, faglig og pedagogisk kvalitet og faglig miljø. UiTø scorer gjennomgående høyt for alle fagene med unntak av kjemi når en sammenligner med de andre universitetene. Sosialantropologi og geologi scorer høyt sammenlignet med de andre utdanningsinstitusjonene innen nesten alle områder. Det er imidlertid store variasjoner mellom fagene ved UiTø. Kjemistudentene ved universitetet har rangert "faglig og pedagogisk kvalitet" og "administrasjonens service" lavest blant alle kjemistudentene ved de fire universitetene.

Studentundersøkelse ved Studentsamskipnaden i Tromsø

Undersøkelsen er gjennomført av Studentsamskipnaden i Tromsø (SiTø). SiTø er studentsamskipnad både for universitetet og Høgskolen i Tromsø (HiTø). Et tilfeldig utvalg av studenter ved UiTø og HiTø deltok i undersøkelsen.

Hovedkonklusjonen er at studentene er fornøyd med både barnehagetilbudet og Studentenes sosialtjeneste sitt tilbud. Undersøkelsen viser at informasjon om SiTøs tjenester har et forbedringspotensial. Studentene opplever likevel Tromsø som en svært bra by å være student i. Med en score på 82 poeng konkurrerer Tromsø i samme klasse som Bergen, Trondheim og Lillehammer.

Bibliotek tjenester

Bibliotek tjenester er en viktig rammebetingelse rundt et studieprogram. I planleggingsfasen av nye studier er det derfor nødvendig at UB holdes orientert om og blir koplet på dette arbeidet ved behov. UB skal for øvrig integreres fullt ut i kvalitetssikringen av utdanningsvirksomheten og skal høsten 2006 avgi rapport om sitt arbeid på dette området.

IT-tjenester

IT-tjenester er også en sentral del av den nødvendige infrastrukturen til et studieprogram. De studentrettede IT-tjenestene skal i likhet med bibliotek tjenester integreres fullt ut i kvalitetssikringen av utdanningsvirksomheten og skal høsten 2006 avgi rapport om sitt arbeid på dette området.

KAPITTEL 12

FORVALTNING AV UTDANNINGENE

I tilknytning til studiene skal UiTø tilby gode informasjonstjenester, mottaksarrangementer, informativ studieveiledning og en servicerettet og effektiv administrasjon av studentutveksling, godkjenning, eksamensavvikling og vitnemålsutstedelse.

Innledning

For at studieprogrammene skal holde en god kvalitet og undervisningen skal oppleves som god, er det viktig at også de administrative tjenestene og rutinene fungerer godt. Studieprogrammene må være kvalitetssikret i alle ledd, faglig innhold og indre faglig sammenheng må være god og de administrative rutinene som studentene er underlagt må fungere godt. Studentsystemet må brukes av hele studieadministrasjonen og oppdateringer må skje i rett tid. For å lettere å kunne administrere studentoppfølgingen ble elektroniske utdanningsplaner innført nasjonalt. Ved hjelp av utdanningsplanen skal studenten i samråd med det enkelte fakultet eller fagmiljø planlegge hele studieløpet fram til fullført grad/studium.

Utdanningsplaner

Få studieprogram ved Universitetet i Tromsø gir klare føringer om hvilke emner som skal inngå i studentens utdanningsplan. Faste utdanningsplaner omfatter i hovedsak studieprogrammet i farmasi, medisin, odontologi, rettsvitenskap og profesjonsstudiet i psykologi, samt de toårige mastergradsprogrammene. De fleste bachelorgradsprogrammene gir studentene meget stor valgfrihet. For disse programmene er det kun angitt det minimum forskriften krever av felles obligatoriske emner. Studentene skal så i samarbeid med studieveileder og eller faglærer velge blant mange emner for å fylle opp utdanningsplanen sin. Interne undersøkelser viser at den administrative oppdateringen av studentenes utdanningsplaner ikke er tilfredsstillende. Undersøkelsene viser videre at utdanningsplanene i liten grad fungerer som en plan for hvilke emner studenten skal ta framover. Utdanningsplanen synes mest å være en oversikt over allerede avlagte eksamener og over eksamensmeldinger for det gjeldende semester.

Inneværende studieår må det settes et sterkere fokus på dette området. Både studentene, faglig- og studieadministrativt personell skal bevisstgjøres på viktigheten av utdanningsplanene. Et intensivt løft må til for å få utdanningsplanen til å være et verktøy for tettere oppfølging av studentene og dermed forbedret gjennomstrømming. Målet må være at ved inngangen til neste studieår skal alle utdanningsplaner være oppdaterte.

Videre påligger det institusjonene å ha oversikt over antall deltidsstudenter. I dag finnes det ingen god teknisk løsning for å utarbeide en slik oversikt. Utdanningsplanene er det eneste verktøyet vi har. Kontinuerlig oppdatering av utdanningsplanene er derfor en forutsetning for også å kunne lage en oversikt over antall deltidsstudenter.

Status for bruk av utdanningsplanene ved Universitetet i Tromsø

Mastergradsundersøkelsen og midtveisundersøkelsen av bachelorprogrammene viser at den administrative oppdateringen av studentenes utdanningsplaner ikke er tilfredsstillende. 410 mastergradsstudenter var omfattet av undersøkelsen. 103 av disse hadde ikke studert i alle fire semestrene, men kun for 28 av disse var det lagt inn permisjon eller andre endringer i utdanningsplanen som kunne forklare de manglende registreringene. Det vil si at 75 studenter manglet oppfølging gjennom utdanningsplanen.

Vi har også undersøkt i hvilken grad utdanningsplanene er komplette for studenter tatt opp til bachelorgradsstudier høsten 2004. 375 av alle som ble tatt opp på bachelorgradsprogram høsten 2004 var fortsatt aktive studenter på samme studieprogram høsten 2005. Utdanningsplanen for studieårene 2005-2006 og 2006-2007 gir en oversikt over studentenes planer for resten av studiet. Tabellen nedenfor viser hvor mange studiepoeng studentene har lagt inn i utdanningsplanen sin framover i tid. Studentene er fordelt etter antall studiepoeng de har i planen.

Studiepoeng	0-59	60-119	120	>120
Antall studenter	153	195	17	8
Prosent	41%	52%	5%	2%

41 % av studentene har lagt planer for mindre enn ett års studier. 52 % av studentene har lagt planer for mer enn ett år, men mindre enn to år fram i tid. Legger vi til grunn at studentene har full studieprogresjon og har laget en komplett utdanningsplan, skulle alle hatt 120 studiepoeng i planen i denne perioden. Tabellen viser at bare 5 % av studentene har lagt komplette planer for resten av studiet.

Rutiner for godkjenning og kvalitetssikring av studieplaner og studieplanarbeid

---

Universitetet i Tromsø har fastsatt prosedyrer og retningslinjer for kvalitetssikring av studietilbud og studieplaner. Studieplaner og studieplanarbeidet skal være i henhold til gjeldende retningslinjer for godkjenning av studieprogram og emner, universitets- og høyskoleloven, universitetets egne forskrifter for opptak og eksamen, samt studieforskriften.

Det er i 2005 utarbeidet en komplett beskrivelse av gjeldende krav og bestemmelser for studieplanarbeidsfeltet for alle typer studietilbud: studieprogram, studieretninger, enkeltemner, årsstudier, etter- og videreutdanningstilbud, studietilbud som tilbys desentralisert, studietilbud med ekstern finansiering og studietilbud som gis i samarbeid med Folkeuniversiteter/studieforbund. Beskrivelsen er publisert i Kvalitetssikringssystemet for utdanningsvirksomheten. Utdannings- og forskningsdepartementets forskrift om akkreditering, evaluering og godkjenning, samt NOKUTs søkerhåndbok og forskrift om standarder og kriterier er lagt til grunn for retningslinjene. Sentraladministrasjonen har gjennomført studieplankurs med utgangspunkt i gjeldende krav og retningslinjer. Til sammen har om lag 70 ansatte deltatt på kurs, deriblant studielederne ved alle fakultet i tillegg til studiekonsulenter og annet personell som arbeider innen dette feltet. Tilbakemeldingen på relevansen av dette kurset har vært god.

Det er fortsatt en vei å gå med hensyn til kvalitetssikring av studieplaner og studieplanarbeid, og fokus på dette arbeidsfeltet må opprettholdes. Det vil bli avholdt kurs i studieplanarbeid minimum én gang hvert studieår. Formålet med kursene skal både være å jevnlig samle universitets personell som har ansvar for studieplanarbeid til en felles gjennomgang av feltet, til diskusjon av eventuelle nye problemstillinger, og derigjennom videre utvikling av kvaliteten på studieprogrammene. Det er også meget viktig at den faglige planleggingsfasen med hensyn til kvalitetssikring gis større fokus.

Faglige lederes og beslutningsorganers ansvar

Det er særdeles viktig at også ledelsen, ulike råd, styrer og utvalg ved institutt og fakultet engasjerer seg i den faglige kvaliteten og det faglige nivået i studieprogrammene. Fakultetene må gjøre grundige faglige, økonomiske, administrative vurderinger før eksempelvis studieplaner blir sendt til universitetsdirektøren for videre behandling. Programstyrene må vie mye oppmerksomhet på programkvaliteten og fokusere mer på kvalitetssikring av den faglige planprosessen. Programstyrene bør dessuten be om hyppige rapporteringer om frafall/gjennomføring på eget på program.

Tverrfakultære program - problematisk å administrere

Fakultetsrapportene viser at tverrfakultære studieprogram er vanskelig å administrere. Det rapporteres om utfordringer både på bachelorprogrammet i biologi og det integrerte masterprogrammet i arktisk naturbruk og landbruk. Den siste tidas oppslag i Utopia viser at det også er problemer på russlandsstudier. Disse problemene er ikke nevnt i fakultetsrapportene fra verken Hum.fak. eller SV-fak. Programstyret for biologi konstaterer at informasjonsflyten innenfor bachelorgradsprogrammet i biologi ikke er tilfredsstillende verken internt eller eksternt. Programstyret har derfor i løpet av det siste året tatt initiativ til prosjektet "Biologi i Tromsø, BiT" for både å bedre informasjon om biologistudiet, øke studentrekrutteringa samt bidra til bedre intern informasjon. Programstyret for arktisk naturbruk og landbruk kommenterer at tverrfagligheten i studiet er en utfordring blant annet når det gjelder utveksling av informasjon mellom de involverte fakultet og institutt. Programstyret vil derfor etablere rutiner rundt koordineringen av informasjonsstrømmen. Til tross for disse utfordringene ønsker fagmiljøene å bygge videre på den tverrfaglige modellen som blant annet får gode tilbakemeldinger fra studentene.

Administrasjon av enkeltemnestudenter

Universitetet har et stort antall studenter på enkeltemner. Administrasjon i forbindelse med opptak, registrering og vedlikehold av studieretter for enkeltemner er svært ressurskrevende. Studierett tildeles kun for ett semester og studenter som skal fortsette studiene neste semester må søke nytt opptak. I praksis innebærer dette at søknader fra enkeltemnestudenter behandles to ganger i løpet av ett studieår. Opptaket av enkeltemnestudenter må effektiviseres.

Klager behandlet av universitetsstyrets klagenemnd

Klagenemnda mottok 20 klager i 2004. Av disse ble 2 gitt medhold og 17 fikk avslag. En klage ble avvist. Alle avgjørelser var enstemmige. Klagenemnda behandler følgende saker:

- a) Klager over avgjørelser om opptak til studier og adgang bare til eksamen for personer som ikke er opptatt som student.
- b) Klager over avgjørelser om dispensasjon eller fritak for eksamen eller prøve truffet av institutt/avdeling.
- c) Klager over formelle feil ved:
  - 1. eksamen eller sensur
  - 2. nektelse av adgang til å gå opp til eksamen
  - 3. godkjenning av kurs eller praksis som er et nødvendig ledd i studiet

- d) Klager over avslag på søknad om permisjon i studiet
- e) Saker etter lov om universiteter og høyskoler § 42 nr. 3 og § 54 nr. 1 og 2

Det har vært en jevn nedgang av antall klagesaker siden 1994, da nemnda mottok 91 saker. I 2004 ble det gitt medhold i 11% av klagesakene som ble behandlet i klagenemnda. Til sammenlikning fikk 23 % medhold i 2003, 10 % i 2002, 6 % i 2001 og 7 % i 2000. Generelt kan en konstatere at avslagsprosenten har vært gjennomgående høy i hele perioden. Dette gir uttrykk for at de vedtakene som påklages likevel er korrekte. Noe som indikerer at saksbehandlingen i vedtaksorganet holder god kvalitet og at de studentene som vedtakene retter seg mot får en forsvarlig og rettferdig behandling. Korrekt saksbehandling inngir tillit til de vedtakene som fattes, og tillit til institusjonens saksbehandlere er positivt for det totale læringsmiljøet.

KAPITTEL 13

FORSKERUTDANNINGEN

Forskerutdanningen ved Universitetet i Tromsø skal kvalifisere for forskningsvirksomhet på et høyt faglig nivå og for annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt.

Innledning

Kvalitetssikring av forskerutdanningen ved Universitetet i Tromsø inngår som en egen del av kvalitetssikringssystemet (del II i systembeskrivelsen). Universitetsdirektøren har høsten 2005 bedt fakultetene/NFH om å se spesielt på gjennomføringstid, frafall og refusjoner blant doktorgradsstudentene. De innkomne rapportene er av ulik kvalitet og omfang. To fakultet (Med.fak og Hum.fak) har ikke levert rapport i henhold til systembeskrivelsen.

Høsten 2005 ble det gjennomført en undersøkelse blant doktorgradsstudentene ved universitetet. Tilbakemeldingene er generelt gode. Enkelte deler av forskerutdanningen får likevel ikke like god tilbakemelding. Resultater fra undersøkelsen er presentert i meldinga.

Årets rapport om forskerutdanningen ved UiTø er basert på fakultetsrapportene og offisielle tall fra DBH.

Nøkkeltall for studieåret 2004-2005

Universitetet i Tromsø har følgende ni PhD-program: kultur- og samfunnsfag, psykologi, humanistiske fag, rettsvitenskap (jus), medisinske fag, realfag, naturvitenskap, samfunnsvitenskap og molekylær- og strukturbologi. (I forbindelse med etableringen av en av de nye forskerskolene ble molekylær- og strukturbologi opprettet, vedtatt av universitetsstyret 19.5.2005).

Tabell 1. *Aktive doktorgradsavtaler¹ og antall doktorgradskandidater ved UiTø - studieåret 2004-2005*

Fakultet	Aktive avtaler H-04		Kandidater H-04		Aktive avtaler V-05		Kandidater V-05	
	Antall	% av aktive avtaler	Antall	% av kandidatene	Antall	% av aktive avtaler	Antall	% av kandidatene
Sv.fak	95	21.7 %	5	16.7 %	168	32.7 %	6	21.4 %
Hum.fak	33	7.6 %	2	6.7 %	33	6.4 %	2	7.1 %
Mat.nat.fak	89	20.4 %	8	26.7 %	88	17.1 %	7	25 %
Med.fak	147	33.7 %	13	43.3 %	145	28.2 %	11	39.3 %
Jur.fak	19	4.4 %	0	-	18	3.5 %	0	-
NFH	53	12.2 %	2	6.7 %	62	12.1 %	2	7.1 %
Sum	436		30		514		28	

Kilde: DBH

¹ Aktive avtaler er brukt om studenter med aktiv studierett.

Som det fremgår av tabell 1 er det stor forskjell i antall aktive avtaler høsten 2004 og våren 2005. Dette skyldes i hovedsak økningen ved SV-fak. Økningen er ikke reell og fakultetet forklarer økningen med opprydningsarbeid i Felles studentsystem (FS), sommeren 2005. Sannsynligvis er det i større grad snakk om en underrapportering høsten 2004 enn en overrapportering våren 2005. Dårlige rutiner når det gjelder vedlikehold av data om doktorgradsutdanningen i FS er et vesentlig problem ved Universitetet i Tromsø.

Tabell 2 viser utviklingen i antall aktive doktorgradsavtaler og kandidater fra våren 2002 fram til våren 2005.

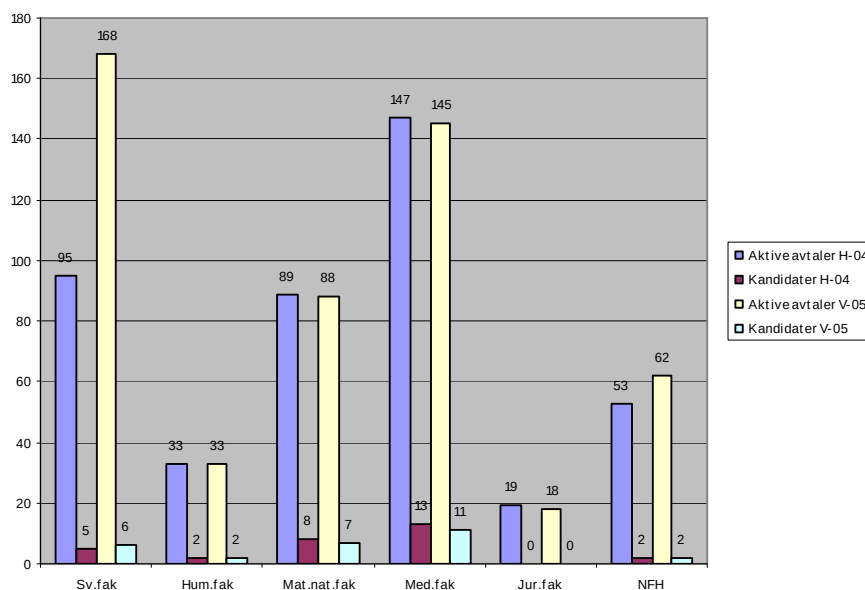
Tabell 2. *Aktive doktorgradsavtaler og antall doktorgradskandidater ved UiTø våren 2002- våren 2005*

	Vår-02	Høst-02	Vår -03	Høst -03	Vår-04	Høst -04	Vår-05
Aktive avtaler	432	443	421	409	454	436	514
Kandidater	36	19	31	26	40	30	28

Kilde: DBH

Studieåret 2004-2005 hadde UiTø 58 disputaser. I forhold til studieåret 2003-2004 var dette en nedgang på 12 %. For perioden 2003-2005 har UiTø hatt som målsetting å øke antallet disputaser med 20 %. Økningen fra studieåret 2002-2003 til 2004-2005 var på 16 %. Som følge av den markerte økningen i stipendiatstillinger de senere år, må det forventes at antallet disputaser vil øke betydelig i årene fremover.

Figur 1. *Aktive avtaler og kandidater, fakultetsnivå, høst-04 og vår-05.*

Forholdet mellom aktive avtaler og kandidater ved fakultetene/NFH indikerer at svært mange studenter bruker lang tid på studiet. Antallet disputaser i forhold til aktive avtaler er lavt. En del av forklaringen finner vi i at det ikke eksisterer enighet internt ved institusjonen om hvor lenge en student skal klassifiseres som aktiv i FS. Mangel på oppdaterte data gjør også at det per i dag ikke er mulig å regne ut netto gjennomføringstid (med fratrekk for legitime permisjoner og pliktarbeid) for det totale antall studenter som disputerer.

Tabell 3. Aktive doktorgradsavtaler og antall doktorgradskandidater ved universitetene - studieåret 2004-2005

Institusjon	Aktive avtaler H-04		Kandidater H-04		Aktive avtaler V-05		Kandidater V-05	
	Antall	% av aktive avtaler	Antall	% av kandidatene	Antall	% av aktive avtaler	Antall	% av kandidatene
UiO	1596	37 %	110	37.7 %	1703	34.4 %	189	50.8 %
UiB	791	18.3 %	57	19.5 %	845	17.1 %	-	-
UiTø	436	10.1 %	30	10.3 %	514	10.4 %	28	7.5 %
NTNU	1492	34.6 %	95	32.5 %	1541	31.2 %	126	33.9 %
UiS	-	-	-	-	56	1.1 %	2	0.5 %
UMB	-	-	-	-	288	5.8 %	27	7.3 %
Sum	4315		292		4947		372	

Kilde: DBH

Tabell 3 viser antall aktive doktorgradsavtaler og uteksaminerte kandidater ved universitetene i studieåret 2004-2005. Samtlige institusjoner har en økning i antall aktive avtaler fra høst 2004 til vår 2005. Det er bekymringsfullt å se at andelen uteksaminerte kandidater ved Universitetet i Tromsø er avtagende sammenlignet med de andre institusjonene. Dette kan indikere at UiTø har en lavere gjennomføringsgrad enn de andre universitetene.

Tabell 4. Finansiering - studieåret 2004-2005

Fakultet	Høsten 2004			Totalt antall	Våren 2005			Totalt antall
	Egen budsjettramme	Norges forskningsråd	Andre eksterntfinansierte		Egen budsjettramme	Norges forskningsråd	Andre eksterntfinansierte	
Sv.fak	31	26	38	95	51	47	70	168
Hum.fak	8	4	21	33	14	10	9	33
Mat.nat.fak	34	32	23	89	27	30	31	88
Med.fak	36	20	91	147	35	16	94	145
Jur.fak	14	2	3	19	14	2	2	18
NFH	12	33	8	53	16	36	10	62
Sum	135	117	184	436	157	141	216	514

Kilde: DBH

Kvalitetsproblemene i forhold til dataregistrering/tallmateriale ser vi klart i tabell 4. Tilsynelatende er tabellen en oversikt over hvilke kilder som finansierte aktive doktorgradsstudenter i perioden. Skjult i tallene er imidlertid også studenter med utgått finansiering, men som fortsatt er registrert med studierett på doktorgraden og har intensjon om å fullføre. I realiteten viser derfor tabellen en oversikt over finansieringen til aktive studenter på startidspunktet for deres doktorgradsutdanning. Tabellen sier ikke noe om hvor mange studenter som faktisk ble finansiert gjennom disse kanalene i de aktuelle semestrene.

I utdanningsåret 2004-2005 ble det ved UiTø tatt opp 87 nye doktorgradsstudenter. Av disse var 65 (ca 75 %) finansiert gjennom andre kanaler enn universitetets budsjett.

Tabell 5. Nye avtaler - studieåret 2004-2005

Fakultet	Høsten 2004			Totalt antall	Våren 2005			Totalt antall
	Egen budsjettramme	Norges forskningsråd	Andre eksternfinansierte		Egen budsjettramme	Norges forskningsråd	Andre eksternfinansierte	
Sv.fak	2	2	1	5	3	6	7	16
Hum.fak	-	-	8	8	2	-	-	2
Mat.nat.fak	4	4	3	11	1	3	10	14
Med.fak	4	-	8	12	1	-	6	7
Jur.fak	1	-	-	1	1	-	-	1
NFH	1	1	-	2	2	3	3	8
Sum	12	7	20	39	10	12	26	48

Kilde: DBH

Forskerskolene

Universitetet i Tromsø har etablert fem forskerskoler:

- Forskerskole i molekylær- og strukturbologi
- Forskerskole innen arktiske økosystemer, biokjemiske sykler og klimaforandringer i antroposen, ARCTOS
- Forskerskole innen teoretisk lingvistikk (CASTL)
- Forskerskole i Arktisk maringeologi og geofysikk
- Citizenship, Encounters and Place Enactment in the North (CEPIN)

Forskerskolene skal ha en egen identitet med blant annet egne emnetilbud, klart formalisert organisasjon rundt forskerutdanningen og en ledelse med tydelig ansvar. Miljøene som har fått status som forskerskoler, er organisert på ulike måter, men har alle en klar forankring i fagmiljøene ved institusjonen og er spisskompetansemiljøer.

Innsatsen i studieåret 2004-2005 har i stor grad vært konsentrert om å få i gang aktiviteten ved skolene, noe som har gått på bekostning av synliggjøring og profilering. Forskerskolene er foreløpig ikke særlig synlige ved universitetet, eller for den del nasjonalt. I løpet av studieåret 2005-2006 må det arbeides aktivt for å profilere forskerskolene på nasjonalt plan.

Forskerskoler er et nytt fenomen i Norge, og det er fortsatt uklart, både ved Universitetet i Tromsø og nasjonalt, hva en forskerskole er og/eller skal være. Forskerskolene og organiseringen av disse bør evalueres. Universitetsdirektøren vil komme tilbake med forslag om hvordan og når en slik evaluering skal finne sted.

Rapportering for 2004-2005

Årets rapporter er av ulik struktur og omfang. Noen fakultet utmerker seg negativt med dårlig eller ingen rapportering. Ulike definisjoner av sentrale begrep og kvaliteten på innrapporterte data gjør det vanskelig å sammenfatte problemer og årsaker til problemer på institusjonsnivå. Det er også flere metodiske problemer som gjør det vanskelig å oppsummere status for institusjonen:

- Gjennomføringstid kan kun beregnes for studenter som faktisk disputerer

- Mange studenter har avbrudd i studiet – registreringen av permisjoner er mangelfull
- Doktorgradsstudentene har ulike arbeidsbetingelser²
- Noen studenter blir tatt opp på doktorgradsprogrammet etter at de er kommet relativt langt i arbeidet med avhandlingen

Tallene og situasjonsbeskrivelsene gir derfor ikke et nøyaktig bildet av status i doktorgradsutdanningen ved institusjonen.

Inntakskvalitet

For å få opptak til PhD-program kreves femårig mastergradseksamen eller tilsvarende. Det er på bakgrunn av rapporteringen ikke mulig å si noe på aggregert nivå om kvaliteten på studentene som tas opp (utover at de oppfyller formelle krav). Opptak til forskerutdanningen formaliseres i to (eventuelt tre) avtaler; mellom student og veileder, student og den enhet hvor opptaket gjøres og i tilfeller hvor studenten har arbeidssted ved en annen institusjon, gjennom en avtale mellom institusjonene.

En gjennomgang av avtalene, særlig med hensyn på de studentene som ikke har arbeidssted ved UiTø og som er finansiert over andre kilder enn universitetet og Forskningsrådet, er nødvendig.

Programkvalitet og emne­kvalitet

Emner i PhD-utdanningen skal fortrinnsvis være på 8000-nivå. Det er ikke alle enhetene som har formalisert opplæringsdelen i emner, og i enkelte tilfeller godkjennes emner på 3000-nivå som elementer i PhD-studiet. Hum.fak og Jur.fak har ikke emner på 8000-nivå, men har igangsatt arbeid med å opprette emner på dette nivået. De andre enhetene tilbyr emner på 8000-nivå.

I PhD-graden er opplæringsdelen blitt formalisert og det forventes at UiTø skal ha et godt tilbud av emner på 8000-nivå.

Doktorgradsundersøkelsen høsten 2005 avdekket at ett av de forholdene doktorgrads- og PhD studentene er minst fornøyd med er emnetilbudet og kvaliteten på emnene ved UiTø. I undersøkelsen ble studentene spurt om hvor fornøyd de var med emnetilbudet. Over 30 % svarte at de var lite eller svært lite fornøyd med tilbudet. Minst fornøyd var studentene på de nye PhD-gradene (38 %), Dr. polit (33 %) og Dr. art (28 %). Undersøkelsen hadde også et kommentarfelt hvor det var mulig å komme med tillegg til undersøkelsen, og om lag 1/3 av kommentarene omhandlet frustrasjon over emnetilbudet ved institusjonen.

Fremdriftsrapporteringen er den viktigste kilden til opplysninger om studentenes fremdrift og mulige forsinkelser i arbeidet med avhandling og opplæringsdel. Noen av enhetene følger opp fremdriftsrapportene med medarbeidersamtaler, og har gode erfaringer med dette.

Frafall

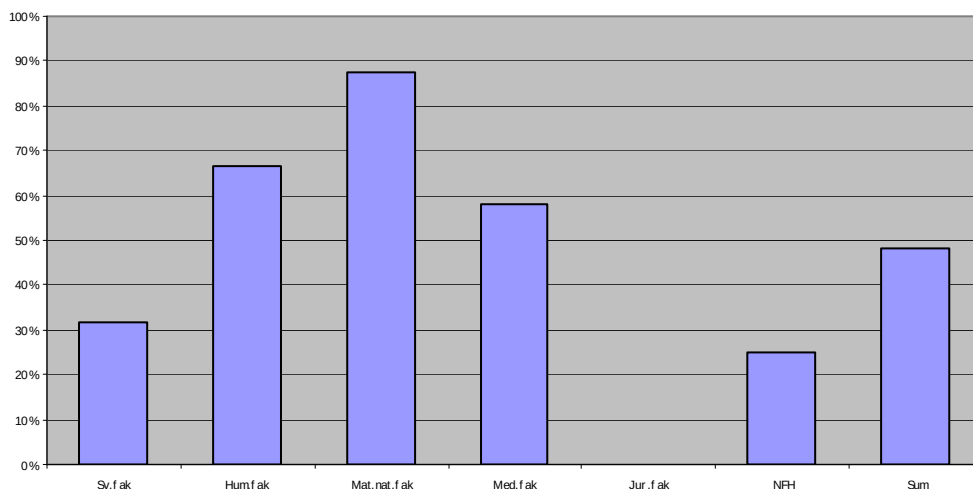
Problemstillingene rundt gjennomføringstid og frafall er komplekse og til en viss grad overlappende. Det er åpenbart ulike definisjoner ved fakultetene av hva som regnes for frafall. I denne kategorien rapporteres både studenter som har sagt opp/sluttet og studenter som man ikke har full oversikt over.

Eksempel: De fleste doktorgradsstudentene blir tatt opp for en periode på 4 år, med 25 % pliktarbeid. Ideelt sett skal derfor antallet nye studenter et gitt semester korrelere med antall uteksaminerte kandidater 4 år etter. Figuren under illustrerer fullføringsgrad fordelt på fakultet. Grunnlagsdata er hentet fra FS og er ikke justert for permisjoner etc. Forholdet mellom nye avtaler vår 2001 og antall disputaser vår 2005 gir en fullføringsgrad for institusjonen som er mindre enn 50 %.

---

² De fleste studentene har tre- eller fireårige avtaler. I enkelte tilfeller forekommer også avtaler på åtte år for deltidsstudenter.

Figur 2 Fullføringsgrad ved UiTø fordelt på fakultet

Tallene fra Hum.fak og NFH er så små at det vanskelig å si noe sikkert om situasjonen. Jur.fak hadde ingen disputaser og kommer dermed ut med 0 %.

Gjennomføringstid

Det opereres med begrepene brutto- og nettogjennomføringstid. Ved nettogjennomføringstid er det gjort fratrekk for legitime permisjoner og pliktarbeid. Bruttotiden er på om lag 5 år for 2004 (budsjettokumentet 2004-2006), mens nettotiden er på mellom 3,4 år og 4,4 år avhengig av hvilken finansiering som er lagt til grunn.

I spørreundersøkelsen om forskerutdanningen høsten 2005 svarte 62.1 % av studentene at de forventet å disputere innen normert tid. Studentene har relativt lave forventninger til egen gjennomføring, noe som kan bero på at tanken om doktorgradsutdanningen som et "livsprosjekt" ennå har stor utbredelse i enkelte miljø. For institusjonen er dette bekymringsfullt. Innføringen av PhD-graden med et formalisert opplæringsprogram og tettere oppfølging av studentene, har ennå ikke blitt en del av kulturen ved enkelte fakulteter i doktorgradsutdanningen.

Fakultetene er spesielt oppmerksomme på studenter som ikke har arbeidsplass ved UiTø. Denne gruppen ser ut til å ha høyere gjennomføringstid og lavere gjennomføringsgrad enn studenter med arbeidsted ved institusjonen. Fakultetene har meldt inn ulike tiltak som er påbegynt/under planlegging for å bidra til at flere av studentene fullfører på normert tid: Tiltakene er knyttet til veiledning, fagmiljø, medarbeidersamtaler og vilkår for studenter med arbeidsplass utenfor institusjonen. I doktorgradsundersøkelsen høsten 2005 svarte 40.2 % av studentene, de fleste hjemmehørende ved Hum.fak og SV-fak, at de hadde definert hovedproblemstillingen i prosjektet selv. Innenfor realfagene er det tradisjoner for tettere veiledning i avhandlingsarbeidet enn i humaniora/samfunnsfag. Det er vanlig at veileder formulerer problemstillingen for avhandlingen, og/eller at avhandlingen er del av et større prosjekt. Forskningstradisjonen innenfor humaniora/samfunnsfag er i større grad preget av individualisme og avhandlingens problemstilling er i stor grad formulert av studenten selv. Dette kan være en av forklaringene på at realfagene har høyere gjennomføringsgrad enn humanistiske og samfunnsvitenskapelige fag.

Veiledere må i større grad ansvarliggjøres i forhold til gjennomføring av prosjektet, både i forhold til gjennomførbarheten av prosjektet og evne til å drive progresjonen fremover underveis. Studentene har også et ansvar for å benytte seg av tilgjengelige veiledningsressurser. Undersøkelsen viser at 42.8 % av studentene har 0-10 timer veiledning i semesteret. Også her er skillet mellom fagene framtrædende. Ca ¾

delar av dr.polit og dr.juris studentene oppga at de har 0-10 timer veiledning i semesteret. Tilsvarende tall for dr.scient og dr.med er ca 1/4.

Samtidig svarer 75.4 % av studentene at de opplever veiledningen som tilstrekkelig for å fullføre på normert tid. Dr.scient og dr.med studentene er mest fornøyd (ca 83 %) med omfanget på veiledningen. I andre enden finner vi dr.polit studentene hvor halvparten av studentene er fornøyd med omfanget av veiledningen. 24.6 % av studentene svarte at de ikke opplever veiledningen som tilstrekkelig for å kunne gjennomføre på normert tid. Flertallet av disse studentene oppgir at de mottar 0-10 timer veiledning i semesteret.

Universitetet i Tromsø arrangerte våren 2003 kurs for veiledere ved institusjonen. Et slikt veiledningskurs har vært arrangert hver vår siden 2003, og skal igjen arrangeres våren 2006 i regi av Institutt for pedagogikk og lærerutdanning (IPLU).

Gjennomføringstid regnes fra startdato til disputasdato. Det er stor forskjell i saksbehandlingstid fra innlevering til disputas mellom fakultetene.

Tabell 5. Gjennomsnittstid fra innlevering til disputas - studieåret 2004-2005

Fakultet	Antall dager (gjennomsnitt) fra innlevering til disputas høsten 2004	Antall dager (gjennomsnitt) fra innlevering til disputas våren 2005
Sv.fak	220	215
Hum.fak	255	116
Mat.nat.fak	49	61
Med.fak	106	105
Jur.fak	-	-
NFH	124	59

Kilde: FS rapport 025.002. Tallene fra Hum.fak og NFH er så små at det vanskelig å si noe sikkert om situasjonen. Jur.fak hadde ingen disputaser.

Det er bekymringsfullt at lang saksbehandlingstid er med på å øke gjennomføringstiden for doktorgradsstudentene. I revidert forskrift for graden philosophiae doctor har universitetsdirektøren foreslått at det innføres en maksimumsgrense på 6 måneder.

Refusjoner

Universitetsdirektøren ba høsten 2005 fakultetene om en oversikt over antall refuserte avhandlinger i perioden 2000-2005.

Refuserte avhandlinger 2000-2005

NFH	3
Mat.-nat.fak	1
SV.fak	11
Jur.fak	2
Hum-fak	5
Med.fak	6

Til sammen har det i perioden vært 28 refusjoner. Dette utgjør 9 % av det totale antallet avlagte doktorgrader (312) ved institusjonen i tidsperioden. Flere av de refuserte arbeidene er senere innlevert og funnet verdig i en omarbeidet form. I evalueringen av norsk forskerutdanning, som ble gjennomført i 2002, var det på nasjonalt plan 4 % av avhandlingene som ikke ble funnet verdig til disputas i perioden 1996-2000. Andelen varierte mellom de ulike fagområdene med flest refusjoner blant humaniora og samfunnsfagene. Disse fagforskjellene ser ut til å stemme overens med tallene for UiTø i perioden 2000-

2005. 8.6 % refusjoner i perioden 2000-2005 er i så måte et skritt i gal retning. På den annen side er tallmaterialet lite og spesielle forhold kan gi store utslag. Det bør derfor ikke trekkes for bastante konklusjoner. Ved Institutt for sosiologi var det seks refusjoner i ett og samme semester. Dette var en svært uheldig situasjon. Fakultetet og instituttet vurderer ulike tiltak.

Forvaltning av forskerutdanninga og oppsummering

Forvaltningen, administreringen og kvalitetssikringen av forskerutdanninga har ikke vært godt nok koordinert ved Universitetet i Tromsø. Resultatet er at institusjonen har hatt fragmenterte og tildels mangelfulle rutiner knyttet til denne delen av utdanningsvirksomheten. Mangelfull oppdatering av felles regel- og forskriftsverk, og manglende registreringsrutiner i for eksempel FS har over tid utviklet seg til å bli et problem for institusjonen. Dette har også vært tilfelle i startfasen med Frida. Resultatet har vært at UiTø har ufullstendig oversikt over doktorgradsstudenter, finansiering og oppnådde resultater. Innføringen av en felles PhD-grad og krav om dokumentert kvalitetssikring har i større grad enn tidligere synliggjort behovet for å styrke forvaltningen og koordineringen av doktorgradsutdanninga.

I løpet 2005 er det igangsatt arbeid med å etablere rutiner og regelverk for institusjonens doktorgradsutdanning. Felles forskrifts- og avtaleverk –, PhD-avtale, søknadsskjema etc - er på plass, og det er etablert et forskningsadministrativt forum for å styrke felles administrative rutiner. Som ledd i arbeidet med å bedre datakvaliteten, er det i tillegg utarbeidet en brukerhåndbok for administrering av doktorgradsstudenter i FS. Doktorgradsutdanninga har videre fått et eget kapittel i Håndbok for studieadministrasjon.

Arbeidet med å styrke forvaltningen av doktorgradsprogrammene og doktorgradsstudentene vil fortsette.

KAPITTEL 14

STYRING OG LEDELSE AV KVALITETSARBEID

Kvalitetssikringssystemet skal være forankret i universitetsstyret og i ledelsen på alle nivå i organisasjonen. Det skal tydelig fordele oppgaver og ansvar. Systemet skal være knyttet til budsjettarbeidet og til det samlede strategiarbeidet for måloppnåelse ved Universitetet i Tromsø.

Kvalitetssikringssystemet skal være lett tilgjengelig og skal kontinuerlig evalueres og forbedres.

Riksrevisjonens undersøkelse av virksomhetsstyringen ved universitetene

---

Riksrevisjonen undersøkte i perioden 2003-2004 styringssystemene ved universitetene. Universitetene er tildelt økt faglig, økonomisk og organisatorisk frihet de siste årene. Dette skal gi institusjonene økt handlingsrom til å møte endrede behov for utdanning og forskning og utfordringer i samfunnet for øvrig. Riksrevisjonens rapport ble offentliggjort i november 2004.

Rapportens hovedkonklusjoner er at universitetenes interne styringsdokumentene sentralt og ved fakultetene og instituttene ikke i tilstrekkelig grad beskriver mål, krav og forventninger til lederne. Ansvars- og myndighetsforhold er i varierende grad beskrevet og tydeliggjort i stillingsinstrukser og andre formaliserte dokumenter.

Universitetet gjennomgikk i 2005 styringssystemene og vedtok enkelte endringer. Den største forandringen er gjort på instituttene, der det nå er faglig-administrative instituttledere. Det er fastsatt stillingsinstrukser for universitetsdirektør, rektor, dekaner/rektor NFH, fakultetsdirektører/høgskole-direktør NFH og instituttledere. Instruksene bidrar til å klargjøre ansvars- og myndighetsforhold mellom styringsnivåene, styringsorganene og lederne.

Universitetsdirektøren har utarbeidet et konsept for helhetlig virksomhetsstyring. En helhetlig prosess av planlegging, gjennomføring og kontroll er beskrevet. Mål- og resultatkrav for fakultetene – både kvantitative og kvalitative – er nå fastsatt, og styringssignalene er tydeliggjort. Kvalitetssikringssystemets arbeids- og ansvarsbeskrivelser, sammen med rapportene som systemet generer, utgjør et viktig element i den helhetlig virksomhetsstyringen ved institusjonen.

Arbeidet med å utforme en ny, overordnet strategi for Universitetet i Tromsø er startet. Det skal slutføres tidlig på høsten 2006.

Styring knyttet til videreutvikling av utdanningskvaliteten

Gjennom den NOKUT-initierte evalueringen av kvalitetssikringssystemet ble alle ledere på alle nivå aktivert i arbeidet. Fra de fleste fakultet ble det meldt om bred deltakelse, interesse og engasjement både fra ansatte og studenter i forbindelse med fagkomiteens besøk ved institusjonen. Konklusjonene i den

endelige rapporten fra NOKUT vil bli brukt til å følge opp arbeidet på fakultetene når den kommer. Dersom systemet blir godkjent av NOKUT, må målet være at Universitetets ansatte kan fokusere mindre på selve systemet og implementeringen av dette, og mer på utviklingsoppgaver knyttet til den faktiske studie- og undervisningskvaliteten i tiden som kommer. Universitetsstyret og faglig og administrativ ledelse ved Universitetet i Tromsø bør diskutere hvordan oppfølgingen best kan skje. Hvordan kan beslutningsorganene og lederne bevirke at styringssignalene faktisk blir fulgt opp? Gjennom virksomhetsstyringen vil institusjonen ha det nødvendige verktøy for å identifisere problemområder. Hvilke konsekvenser skal det ha, og hvilke virkemidler skal settes inn, der det ikke skjer et tilfredsstillende utviklingsarbeid i henhold til styrets signaler og beslutninger?

KAPITTEL 15

OPPFØLGING, STYRINGSSIGNAL OG FRAMTIDIGE TILTAK

Oppsummering

Har Universitetet i Tromsø etablert et system for kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten som brukes i studiekvalitetsarbeidet? Har systematisk kvalitetssikringsarbeid gjort det enklere å dokumentere kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av studiene ved universitetet? I dette avslutningskapittelet vil vi forsøke å gi svar på disse spørsmålene. Vi vil med bakgrunn i de analyser og vurderinger som er gjort også peke på utfordringer, satsningsområder, gi tilbakemeldinger til enhetene og vurdere behov for justeringer eventuelt endringer i kvalitetssikringssystemet.

Studieåret 2004-2005 var preget av arbeid med å implementere et felles rammeverk for studiekvalitetsarbeid i form av den systembeskrivelsen som ble vedtatt våren 2004. Vi kan slå fast at det er blitt større oppmerksomhet om utdanningskvalitet ved institusjonen i løpet av forrige studieår. Innføring av kvalitetssikringssystem og de kollegiale diskusjonene dette har ført med seg, har trolig bidratt til dette.

Universitetet har god erfaring med arbeidet og prosessen i forhold til årsrapporten (utdanningsmeldinga) til styret. Utdanningsmeldinga er en overordnet rapport om forrige studieårs aktiviteter og er samtidig et styringsdokument for det videre arbeidet med studiekvalitet ved institusjonen.

I utdanningsmeldinga for 2003-2004 var det nedfelt en rekke tiltak med målsetting om implementering i studieåret 2004-2005. En gjennomgang av status viser at de aller fleste tiltak er fulgt opp. De tiltak som ikke er gjennomført/fullført, har sin forklaring i at tidsplanen har vært for ambisiøs eller at planene har blitt endret underveis.

Norges forskningsråd (NFR) har fått ansvaret for evaluering av kvalitetsreformen. Fagmiljø ved NIFU-STEP (studier av innovasjon, forskning og utdanning) og Rokkan-senteret står for gjennomføringen. Evalueringa skal være ferdig innen utgangen av 2006. Denne evalueringa vil bli viktig for hvilken retning det nasjonale utdanningskvalitetsarbeidet skal ta de nærmeste årene. Det er grunn til å anta at konklusjonene vil føre til noen felles nasjonale justeringer. Universitetet i Tromsø ser fram til disse rapportene.

Hovedutfordringer

Omfattende studieprogramportefølje

Det er helt nødvendig å være kritisk til viljen om å opprette nye studietilbud, både emner, årsstudier, studieretninger og program uten samtidig å vurdere en reduksjon i det samlede studietilbudet. Alle enheter har derfor de siste år blitt bedt om, både gjennom styringssignaler og i forrige års utdanningsmelding, om å vurdere sine programporteføljer nøye med tanke på hvor det er muligheter for økt studentrekruttering, og hva som eventuelt bør legges ned eller slås sammen. I denne sammenhengen skal også antall studieretninger vurderes. Videre er det nå også nødvendig å ta en grundig diskusjon om det store omfanget av enkeltmnestudenter ved institusjonen.

Til tross for analysene i fjorårets utdanningsmelding og universitetsstyrets styringssignal for 2005 har fakultetene for studieåret 2006-2007 samlet meldt inn ønske om oppretting av to nye bachelorprogram, to nye mastergradsprogram og 12 nye årsstudier. Studieåret 2004-2005 ble det også opprettet årsstudier innen en rekke fag.

Frafall i førstesemester

De første semestrene er en kritisk fase der mange av studieprogrammene mister studenter. Begynneremnene i kjemi og matematikk fremstår som svært vanskelig for mange studenter. Mange studenter ser på dette tidspunktet ikke relevansen av disse emnene i eget studium. Studenter som har kommet seg gjennom begynneremnene, klarer seg normalt godt gjennom resten av studiet. Det er også rapportert om at ex. phil. og ex.fac. kan være overdimensjonerte med hensyn til faglig innhold og undervisningsomfang, noe som også kan forklare gjennomføringsproblemer i første studiesemester.

Stryk

Realfagsfakultetene har høy strykprosent på begynneremnene. Det er et håp om at de tiltakene som er satt i verk på begynneremnene i matematikk og kjemi sammen med skjerpede opptakskrav, vil gjøre førstesemesteret mindre problematisk.

Frafall i bachelorstudiene

Undersøkelsen av bachelorutdanningene høsten 2005 viser at foreløpig gjennomføringsgrad ikke er tilfredsstillende og frafallet er for stort. 196 studenter av de 628 som begynte på bachelorgradsstudiene, var ikke registrert som studenter ved dette studiet etter tre semester. Den samlede frafallsprosenten er på 31 %. Det vil si at ca. 15 % av det opprinnelige kullet faller fra hvert semester. Det betyr at kun 413 av 628 studenter har studert alle tre semestrene. Frafallsprosenten varierer mellom fakultetene. Hum.fak. og SV-fak. kommer dårligst ut. Dette studentkullet skal i følge normert studietid avslutte sin utdanning juni 2006. Kullet skal følges opp gjennom en ny undersøkelse. De 413 studentene som fortsatt var registrert på studieprogrammet sitt etter tre semester, avla i snitt 64 studiepoeng i løpet av tre semester. I forhold til normert studietid skulle de ha avlagt 90 studiepoeng. Studiepoengproduksjonen og studieprogresjon er ikke tilfredsstillende.

Gjennomføringsgrad i mastergradsstudiene

Det er store forskjeller mellom fakultetene når det gjelder graden av gjennomføring av studiet på normert tid. Mat.nat.-fak. har meget tilfredsstillende tall. NFH ligger også relativt godt an. Tallene for Hum.fak. og SV-fak. er svært lite tilfredsstillende. Selv om vi tar høyde for at Hum.fak. og SV-fak. har noen flere studenter som studerer deltid, så er gjennomføringsgraden på disse fakultetene i forhold til normert studietid urovekkende lav. Gjennomføringsgraden varierer også mellom programmene. Dette kan tyde på at disse to fakultetene i større grad enn de andre fakultetene har videreført kulturen fra det gamle hovedfaget, med omfattende masteroppgaver og løsere struktur i studiet, over i den nye studiestrukturen. Fortsatt ser det ut til at studenter bruker mye av studietiden til å finne tema og definere problemstillingen til masteroppgaven. Det rapporteres videre om motstridende forventninger fra institutt/programstyrer og veilederne. Programstyret har forventninger om at studenter skal fullføre på normert tid, mens veilederne oppfordrer til bruk av lengre tid.

Liten søkning og få studenter ved realfagsstudier og Hum.fak. en utfordring

Søkningen til studier ved Hum.fak. og realfagsstudier er bekymringsfull.

Bachelorprogrammene er lite strukturerte

De fleste studieprogrammene, særlig på bachelornivå, har ikke den faste strukturen som er ønskelig. Studentene gis stort rom til selv å velge de emner som skal inngå i studieprogrammet, og det er dårlig planlegging og oppfølging av studentene gjennom utdanningsplanen. Lite strukturerte studieløp er ikke positivt i forhold til aktiv deltakelse i undervisningen og samhandling mellom studentgruppene og lærerstaben.

Økt fragmentering – sammensatt studentgruppe

Ny studiestruktur har ført til økt fragmentering gjennom oppdeling av fag i mindre emner noe som gir en større spredning av studentgruppen heller enn etablering av kull. Når studentgruppen, på de enkelte emner, består både av programstudenter, studenter på årsstudier og enkeltemner kan det være vanskelig å oppnå målet om et godt faglig-sosialt miljø.

Større gjensidige forpliktelser og obligatoriske aktiviteter

Undervisningskvalitet knyttes ofte direkte til forelesers pedagogiske evner og undervisningsform. Undervisningskvalitet kan også knyttes til studentaktivitet. For å bedre studiekvaliteten og læringsmiljøet oppfordrer studentene selv til tettere oppfølging og klare krav til aktivitet. Deltakelse på forelesninger og seminarer er noe som bør være obligatorisk og større formalisering av krav og forpliktelser er ønskelig.

Karakterfordeling og stryknivå

Det er ingen vesentlige endringer i karakterfordelingen fra studieåret 2003-2004 til studieåret 2004-2005. For lavere grads eksamener var gjennomsnittlig karakter tilnærmet C på alle fakulteter og NFH, mens gjennomsnittlig karakter på høyere grads eksamener var bedre enn C.

På institusjonsnivå har det vært en reduksjon i strykprosenten fra studieåret 2003-2004 til 2004-2005. Som vi har vist til tidligere i meldinga, er det store gjennomføringsproblemer på begynneremnene i realfagene. Begynneremnene MAT-1001 og KJE-1001 har en markant økning i antall stryk fra forrige studieår. MAT-1001 har en økning fra 25 % til 50 %, mens KJE-1001 har en økning fra 31 % til 51 %.

Internasjonalisering

Økning i antallet registrerte utvekslingsstudenter fortsatte i 2004-2005 og det er også en økning i antallet utreisende studenter. De fleste utvekslingene skjer gjennom de flernasjonale Erasmus/Sokrates- og Nordplusprogrammene. I tillegg til studenter med opphold på minimum 3 måneder, var vel 120 studenter på utvekslingsopphold i en til tre måneder. Det har vært satset på informasjonsarbeid i 2005 og informasjonen har nådd ut.

Universitetet i Tromsø har i utgangspunktet tilstrekkelig med utvekslingsavtaler for å utveksle 10 % av alle gradsstudentene (4-500 studenter), men de aller fleste er faglig uspesifiserte. Målet er at alle studieprogram skal ha minimum tre utvekslingsavtaler med forhåndsgodkjente utvekslingsemner. I og med at svært mange studieprogram fortsatt mangler denne type tilbud, medfører veiledning til hver enkel utvekslingsstudent uforholdsmessig stor ressursbruk. Dette ble påpekt også i fjor. Det har ikke skjedd en merkbar forbedring på dette området.

Sensorordninga

Kvalitetssikringsrapportene fra avdelingene for studieåret 2004-2005 viser at bruk av ekstern sensor i tradisjonell forstand fortsatt er dominerende, både ved høgre og lavere grads eksamener. Fagmiljøene er også godt informert om arbeidet de nasjonale referansepanelene gjør med hensyn til bruken av karakterskalaen og forholder seg til de konklusjoner og råd som referansepanelene gir. Fagmiljøene oppfordres også om å fortsatt være aktiv i referansepanelenes videre arbeid og følge opp mulige funn og påpekninger fra panelene. Konklusjonen er at Universitetet i Tromsø ikke har noen utfordringer i forhold til dette feltet.

Faglige lederes og beslutningsorganers ansvar

Det er særdeles viktig at også ledelsen, ulike råd, styrer og utvalg ved institutt og fakultet engasjerer seg i den faglige kvaliteten og det faglige nivået i studieprogrammene. Den faglige planleggingsfasen med hensyn til kvalitetssikring må gis større fokus. Fakultetene må gjøre grundige faglige, økonomiske, administrative vurderinger før eksempelvis studieplaner blir sendt til universitetsdirektøren for videre behandling. Programstyrene må vie programkvaliteten mye oppmerksomhet og fokusere mer på kvalitetssikring av den faglige planprosessen. Programstyrene bør dessuten be om hyppige rapporteringer om frafall/gjennomføring på eget på program.

Tverrfakultære program - problematisk å administrere

Fakultetsrapportene viser at tverrfakultære studieprogram er vanskelig å administrere. Det rapporteres om utfordringer både på bachelorprogrammet i biologi og det integrerte masterprogrammet i arktisk naturbruk og landbruk. Den siste tidas oppslag i Utopia viser at det også har vært problemer med bachelorprogrammet i russlandsstudier.

Styringssignaler og tiltak

I sak *S 80-05 Statsbudsjettet 2006 – fordeling av bevilgning - hovedfordelingen* i desember 2005 ble en rekke styringssignaler rettet mot utdanningsvirksomheten vedtatt. Med bakgrunn i analysen og drøftingene i Utdanningsmeldinga for 2004-2005 konkluderer universitetsdirektøren med at det ikke er grunn til å revidere disse. Styringssignalene som ble gitt i budsjettsaken, er derfor innarbeidet i meldinga. Vi har også tatt inn spesielle budsjett-tildelinger som vil ha betydning for det samlede kvalitetsarbeidet. I tillegg foreslås en rekke konkrete tiltak for det videre arbeidet med kvalitetsutvikling og kvalitetssikring av utdanningsvirksomheten ved Universitetet i Tromsø. Flere av disse tiltakene innebærer kontinuerlig arbeid over flere år, mens andre har en klar tidsfrist for gjennomføring. Tiltakene og styringssignalene er delvis overlappende.

Styringssignaler

- Fakultetene/NFH skal dokumentere at de har gjennomgått studieprogramporteføljen og emneporteføljen med tanke på forenkling av studiestrukturen (studieprogram, årsstudier, emner) og en reduksjon av antallet studieprogram og emner på lavere og høyere grad. Eksternt finansiert videreutdanning er unntatt fra dette kravet.
- Fakultetene/NFH skal gjennomføre en evaluering av minst ett studieprogram (faglig fordypning, intern faglig sammenheng osv.)
- Fakultetene/NFH skal opprette minst tre fagspesifikke utvekslingsavtaler knyttet til hvert studieprogram. Fakultetet skal arbeide for at noen av avtalene kan utvikles til «Joint degrees».
- Fakultetet skal gjennomføre en analyse av sammenhengen mellom inntakskvalitet (prosjektbeskrivelse, karakternivå og avtaleutforming) på doktorgradsstudenter og gjennomføringstid/fracfall for perioden 2000–2005.
- Administrative rutiner i forbindelse med doktorgradsutdanninga skal utvikles og sikres, herunder systematisk oppfølging av doktorgradsstudentenes status i Felles studentsystem (FS).
- Emneporteføljen på 8000-nivå (doktorgradsutdanninga) skal gjennomgås for å sikre en sterkere formalisering av opplæringsdelen.
- Fakultetene/NFH skal arbeide for å øke rekrutteringen til studieprogrammene.
- UB skal integreres fullt ut i kvalitetssikringen av utdanningsvirksomheten og skal høsten 2006 avgi rapport om sitt arbeid på dette området.
- U-vett skal gi fakultetene/enhetene veiledning og opplæring i bruk av IKT i undervisninga.
- U-vett skal integreres fullt ut i kvalitetssikringen av utdanningsvirksomheten og skal høsten 2006 avgi rapport om sitt arbeid på dette området.
- Sentraladministrasjonen skal prioritere arbeidet med studentrekruttering.
- Sentraladministrasjonen skal fullføre gjennomgangen av de internasjonale studenttjenestene med sikte på å bedre veiledningen og oppfølgingen av UiTøS utvekslingsstudenter og av internasjonale studenter ved universitetet.
- De studentrettede IT-tjenestene skal integreres fullt ut i kvalitetssikringen av utdanningsvirksomheten, og sentraladministrasjonen skal høsten 2006 avgi rapport om sitt arbeid på dette området.

Spesielle tildelinger

Universitetstyret vedtok i budsjettbehandlinga i desember 2005 tildelinger til områder som samlet sett bidrar til studiekvalitetsfremmende arbeid. Det er satt av 0,6 mill til mulige tiltak i forbindelse med behandling av denne meldinga. Trainee-programmet som er et tiltak for å følge studenter opp i forhold til arbeidslivet etter avsluttet mastergradsstudium, Psykhjelpen – som består av to interaktive nettbaserte tjenester, MoodGYM og BluePages er tiltak som vil bidra til forbedring av det totale læringsmiljøet. (BluePages er en interaktiv internettbasert tjeneste med hovedfokus på depresjon. MoodGYM er et Internettbasert terapiprogram som er utviklet for å forebygge depresjon hos unge mennesker).

Det er satt av 2 mill til administrative effektiviseringstiltak i 2006. Midlene skal ikke benyttes til faste stillinger, men til midlertidige stillinger i forbindelse med prosjektarbeid og engangsinvesteringer. Det er videre bevilget nesten 1,8 mill til studentdemokratiet og studentsosiale formål. Til studentvelferd (Studentsamskipnaden) er det bevilget ca. 4,1 mill. Videre er det satt av 2 mill til intern opplæring av teknisk-administrativt ansatte i 2006 og 1 mill for å styrke de internasjonale tjenestene. Det forelås i denne sammenheng satt av 1 mill under avsetning til senere fordeling til styrking av administreringen av internasjonal studentutveksling og sentralisering av oppgaver på dette feltet.

Tiltak

Opptaksrutiner

- Forsknings- og studieavdelinga skal utarbeide rutiner for opptaksarbeidet til mastergradsprogrammene. Opplæring av personell som arbeider med feltet skal styrkes.
- Forsknings- og studieavdelinga skal forenkle arbeidet med opptak til enkeltemner. For å redusere det administrative arbeidet skal det vurderes å gi studierett på enkeltemner for et helt år. I denne sammenheng skal opptak til årsstudium vurderes.

Utdanningsplaner

- Fakultetene/NFH skal i løpet av 2006 etablere rutiner for vedlikehold av utdanningsplaner. Alle enhetene skal ved inngangen til studieåret 2006-2007 ha oppdatert studentenes utdanningsplaner.
- Programstyrene skal ha fokus på oppfølging av studentene gjennom utdanningsplanene. Programstyrene må be om rapporter på frafall/gjennomføring for eget program fra fakultetet.

Studieprogramporteføljen

- Fakultetene/NFH skal dokumentere at de har gjennomgått studieprogramporteføljen og emneporteføljen med tanke på forenkling av studiestrukturen (studieprogram, årsstudier, emner) og en reduksjon av antall studieprogram og emner på lavere og høyere grad. Eksternt finansiert videreutdanning er unntatt fra dette kravet.
- Mat.nat.-fakultetet, Med.fak. og NFH skal gjennomgå biologiutdanninga.

Studiekvaliteten

- For å forbedre studiekvaliteten og læringsmiljøet skal studentene følges tettere opp, gjennom formalisering av krav og forpliktelser. Fakultetene/NFH må vurdere hvordan dette kan gjøres.
- Fakultetene skal de kommende studieår evaluere undervisningsformen, det vil si fordelingen av ordinære plenumsforelesninger, seminarer i mindre grupper, faglig veiledning, IKT-basert undervisning og eventuelt andre undervisningsformer. Rapportering skal skje gjennom fakultetsrapportene.

Frafall og gjennomstrømming

- Førstesemesterstudentene skal vies større oppmerksomhet. Det skal settes i gang tiltak for å forbedre gjennomstrømmingen og forhindre frafall.
- SV-fak og Hum.fak. skal i løpet av høsten 2006 undersøke årsakene til lav gjennomføringsgrad i forhold til normert/planlagt tid på sine mastergradsstudier. Fakultetene skal også foreslå tiltak for å øke gjennomstrømmingen.

Kvalitetssikringssystemet

- Universitetsbiblioteket, Informasjonsavdelinga, IT-avdelinga og U-Vett skal integreres i kvalitetssikringssystemet. Høsten 2006 skal disse enhetene avlevere kvalitetssikringsrapporter.

Undersøkelser

- Det skal settes i gang et prosjekt som tar sikte på å undersøke erfaringer med mappeevaluering i utvalgte fagmiljøer, og å stimulere til videreutvikling av denne undervisnings- og evalueringsformen. Arbeidet koordineres av IPLU. FUK er referansegruppe. Undersøkelsen tildeles kr 200 000.
- SV-fakultetet og Mat.nat.-fakultetet bevilges kr 200 000 hver til å gjennomføre undersøkelser av arbeidsmarkedets vurdering av kompetansen til henholdsvis uteksaminerte kandidater fra statsvitenskap, sosiologi og samfunnsplanlegging og realfagene.
- Forsknings- og studieavdelinga slutfører påbegynt undersøkelse av det første kullet med bachelorgradsstudenter høsten 2006.

Internasjonalisering

- Universitetsdirektøren skal fullføre arbeidet med gjennomgangen av de administrative tjenestene knyttet til internasjonalisering av utdanningsvirksomheten.
- Forsknings- og studieavdelinga skal initiere arbeid med oppdatering og forbedringer av Diploma Supplement. Arbeidet skal være slutført 1. juli 2006.
- Mat.nat.-fakultetet skal arbeide for å etablere et internasjonalt mastergradsprogram som rekrutterer utenlandske studenter med egenfinansiering fra og med studieåret 2007-2008.
- Mat.nat.-fakultetet skal planlegge nedleggelse av engelskspråklige dubletter av de norske mastergradsprogrammene.

Videreutdanning

- U-vett skal sammen med fagmiljøene gjennomføre en analyse av videreutdanningsbehovet i landsdelen. Resultatene av analysen skal innarbeides i UiTøs nye utdanningsstrategi.

IKT i undervisningen

- Fagmiljøer som i liten grad har tatt i bruk fleksible læringsformer og IKT i undervisnings- og læringsøymed bes arbeide med dette.
- Alle fagmiljøer skal gjøre seg kjent med de retningslinjer som gjelder for tilpasning av læringsressurser på nett. U-vett får et særlig ansvar for å følge opp dette arbeidet.

Doktorgradsutdanningen

- Administrative rutiner i forbindelse med doktorgradsutdanningen skal utvikles og sikres, herunder systematisk oppfølging av doktorgradsstudentenes status i FS.
- Kvalitetsikringen av doktorgradsutdanningen må gjennomgås og forbedres for å sikre en felles forståelse av systembeskrivelsen og begreper knyttet til utdanningen.
- Fakultetene/NFH skal gjennomføre en analyse av sammenhengen mellom inntakskvalitet (karakternivå, prosjektbeskrivelse og avtaleutforming) på doktorgradsstudenter og gjennomføringstid/frafall.
- Emneporteføljen på 8000-nivå (doktorgradsutdanningen) skal gjennomgås for å sikre en sterkere formalisering av opplæringsdelen.
- Fakultetene/NFH skal redegjøre for hvordan de gjennomfører oppfølging, veiledning og andre konkrete tiltak vil bedre oppfølgingen av doktorgradsstudentene.